

PAPER DETAILS

TITLE: Örgün öğretimden açık liseye geçiş nedenleri: Bir durum çalışması

AUTHORS: Ertug CAN,Alper SAKALLI

PAGES: 194-237

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2811265>

Gönderim: 03.12.2022

Kabul: 31.01.2023

Tür: Araştırma Makalesi

Örgün öğretimden açık liseye geçiş nedenleri: Bir durum çalışması¹

Ertuğ CAN^a

Alper SAKALLI^b

^a Kırklareli Üniversitesi, Kırklareli, Türkiye, ORCID: 0000-0002-0885-9042

^b Kırklareli Anadolu Lisesi, Kırklareli, Türkiye, ORCID: 0000-0002-0826-1489

Özet

Bu araştırmanın amacı, veli ve öğrenci görüşlerine göre örgün öğretimde öğrenim gören ortaöğretim öğrencilerinin açık liseye geçiş nedenlerini incelemektir. Araştırma nitel araştırma desenlerinden durum çalışması modelinde tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, Kırklareli ili merkez ilçede açık liseye geçiş yapan 10 öğrenci ile 10 farklı öğrencinin velisinden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yüz yüze görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz ve içerik analizi teknikleri kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, örgün öğretimden açık liseye geçişteki önemli etkenlerden biri merkezî üniversite sınavıdır. Öğrenciler, özellikle lisenin son yılında sınava daha iyi hazırlanabilmek için açık liseye geçiş yapmaktadır. Buna gerekçe olarak, açık lisenin avantajlı, okulun verimsiz, zaman kaybı ve yorgunluk sebebi olduğunu göstermektedirler. Veliler öğrencilerin açık liseye geçmesini genel olarak desteklemekte ve öğrenciyi açık liseye yönlendirmeyi olumlu bulmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre, örgün öğretim kurumlarında yürütülen eğitim öğretim faaliyetleri ile merkezî sınavlar arasında bir denge kurulması önerilebilir. Ayrıca örgün öğretimden açık öğretim sistemine geçişe neden olan faktörler göz önünde bulundurularak lise son sınıf öğretim programı yeniden düzenlenmelidir.

Anahtar Sözcükler: Örgün öğretim, açık liseye geçiş, merkezî sınavlar, örgün öğretim terki

Reasons for transition from formal teaching to open high school: A case study

Abstract

The aim of this research is to examine the reasons for the transition of secondary school students from formal education to open high school according to the opinions of parents and students. The research was designed in the case study model, one of the qualitative research designs. The study group of the research consists of 10 students who transferred to open high school in the central district of Kırklareli and the parents of 10 different students. The data of the research were collected through face-to-face interviews with a semi-structured interview form. Descriptive analysis and content analysis techniques were used in the analysis of the data. According to the results of the research, one of the important factors in the transition from formal education to open high school is the central university exam. Students, especially in the last year of high school, switch to open high school in order to better prepare for the exam. As a justification for this, they show that open high school is advantageous, the school is inefficient, and the reason for wasting time and fatigue. Parents generally support students' transition to open high school and find it positive to direct students to open high school. According to the results of the research, it can be suggested to establish a balance between the education and training activities carried out in formal education institutions and the central examinations.

Kaynak Gösterme

Can, E. ve Sakallı, A. (2023). Örgün öğretimden açık liseye geçiş nedenleri: Bir durum çalışması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 9(1), 194-237. <https://doi.org/10.51948/auad.1214224>

¹Bu araştırma 11-13 Kasım 2022 tarihlerinde online düzenlenen II. Uluslararası Eğitimde Mükemmellik Kongresinde (IEXCEL 2022) sözlü bildiri olarak sunulmuş ve ayrıca geliştirilmiştir.

In addition, the high school senior year curriculum should be rearranged by taking into account the factors that cause the transition from formal education to open education system.

Keywords: Formal education, transition to open high school, central exams, formal education dropout

Giriş

Belli bir plan ve program uygulanmadan, yaşam içinde kendiliğinden gerçekleşen süreçler informal eğitim olarak adlandırılırken, okullarda ve kurumlarda belli bir plan ve program doğrultusunda gerçekleştirilen eğitim süreçleri formal eğitim olarak tanımlanmaktadır. Formal eğitim, uygulama boyutunda örgün eğitim ve yaygın eğitim olarak iki başlık altında ele alınmaktadır. Örgün eğitim, bireylerin meslek yaşamına başlamadan önce okul ve okul niteliği taşıyan yerlerde genel ve özel bilgiler bakımından yetişmelerini sağlamak için yasalarca düzenlenen eğitim olarak ifade edilmektedir. Yaygın eğitim ise örgün eğitim imkânlarından hiç yararlanmamış olanlara, gittikleri okullardan erken ayrılanlara veya örgün eğitim kurumlarında eğitimini sürdürmekle birlikte meslek dallarında daha yeterli duruma gelmek isteyenlere uygulanan eğitim olarak ifade edilebilir (Demirel ve Kaya, 2013). Öte yandan çeşitli nedenlere bağlı olarak örgün eğitim ve yaygın eğitim süreçleri arasında geçişler yaşanabilmektedir. Bu çalışmada, örgün ortaöğretim kurumlarında okumakta olan öğrencilerin bir tür yaygın eğitim olan açık liseye geçiş nedenleri çeşitli yönleri ile ele alınmaktadır.

En geniş anlamıyla uzaktan eğitim, geleneksel eğitim uygulamalarında yer alan öğretimin yaşı, zamanı, yeri, yöntemi gibi sınırlamalara bağlı kalmadan, özel hazırlanmış yazılı gereçlerle, kitle iletişim programlarıyla yürütülen eğitim olarak ifade edilebilir (Belen, Kandak, Demir, Çekin, Demir ve Kandak, 2021). Uzaktan eğitim uygulamaları bu esnekliği sebebiyle eğitim sistemlerinde tercih sebebi olmaya başlamış, ihtiyaçlar doğrultusunda başvuru alan bir yöntem olmuştur. Öte yandan yaşam boyu eğitim, eğitimde imkân ve fırsat eşitliği gibi eğitim ilkelerine de önemli katkılar sağlayacak bir yapıya sahiptir. Örgün eğitim yapılanması içerisinde ilk, orta, lise ve üniversite öğretiminin devlet okullarında ücretsiz olarak sağlanmasına rağmen öğrencilerin eğitim sürecindeki ihtiyaçlarının bütünüyle karşılanabildiği söylenemez (Belen vd., 2021). Bu bağlamda uzaktan eğitim uygulamalarının günümüzde eğitimin temel bir öğrenme kaynağı haline geldiği söylenebilir. Uzaktan eğitim, uygulama düzeyinde çeşitli şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan biri de açık öğretim uygulamalarıdır. Bu çalışmada ağırlıklı olarak ortaöğretim öğrencilerinin Açık Öğretim Lisesine (AÖL) yönelmelerinin nedenleri üzerinde durulmaktadır.

Araştırma Sorunsalı

Literatür incelendiğinde, öğrencilerin örgün öğretimden açık liseye geçiş nedenleri arasında genellikle okulu sevmeme, okulda yaşanmış olumsuz olaylardan etkilenme ve psikolojik sorunlar gibi bireysel ve psikolojik faktörler etkili olmaktadır. Kekeç ve Üstün'e (2022) göre açık liseyi tercih sebepleri ailevi sebepler, üniversite sınavına hazırlanma, zaman kısıtlılığı, bir işte çalışma isteği ve iş bulma, kişisel tercihler şeklinde ifade edilmiştir. Açık liseye geçişte diğer bir faktörün de ekonomik sebepler olduğu dikkat çekmektedir. Para kazanmanın cazip gelmesi, evin geçimini sağlamada çocukların sorumluluklarının olması gibi gerek para kazanma zorunluluğu gerekse para kazanmanın çekiciliği gibi ekonomik nedenler bireyleri örgün öğretimden açık liseye geçme noktasında zorunlu bırakmakta veya tercih etmeye yöneltmektedir (Belen vd., 2021). Kadın öğrencilerin açık liseyi tercihlerine ilişkin yapılmış çalışmalar da vardır. Çam Tosun ve Bayram'a (2015) göre 12 yıllık zorunlu eğitime geçişle birlikte öğrencilerin lise öğrenimlerine açık lisede devam etme hakkı verilmesi, açık lisede kadın öğrencilerin sayısının artmasında etkili olmuştur. Aynı çalışmada, kadın öğrencilerin açık lise tercih sebepleri, ailevi nedenler ve başka alternatiflerin olmaması şeklinde ifade edilmektedir. Kaya'nın (2019) araştırma sonuçlarına göre yöneticiler, öğrencilerin örgün eğitimden ayrılmalarını başarısızlık, devamsızlık, okulu sevmemek, sağlık sorunları, maddi imkânsızlık, diplomaya atfedilen değersizlik gibi nedenlere bağlarken öğretmenler ise başarısızlık, maddi imkânsızlık, devamsızlık, ailenin engel olması, disiplin cezası almak gibi nedenlerle açıklamaktadır. Sözer'e (2017) göre, öğrencilerin meslekî açıköğretim programlarına devam etmeleri, örgün eğitim sisteminin tıkanıklarının aşılması bakımından önemli bir alternatif oluşturmakla birlikte, nitelik sorunları devam etmekte ve özellikle fırsat eşitsizliği nedeniyle örgün eğitime devam edemeyen öğrencilere yönelik tedbirler alınmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Literatür incelemelerine göre, açık liseye geçiş oranlarında artışlar yaşanmaktadır. Bazı araştırmaların sonuçlarına göre son yıllarda açık lisede okuyan öğrenci sayısının sürekli arttığı (Atalay, 2017), açık liseye giden öğrenci sayısının son yıllardaki artış nedenleri arasında ise maddî koşullar, okulun kayda değer görülmemesi, okulu sevmeme, örgün eğitimdeki not kaygısı, okul devamsızlığı (Aktaş Salman, 2018) gösterilmektedir. Çuhadar Öncü'ye (2017) göre öğrencilerin AÖL'ye geçiş nedenleri eğitimsel, bireysel ve ailesel nedenlere dayanmaktadır. Sınav sonucunda istedikleri liseye yerleşemeyen öğrenciler AÖL'yi tercih etmekte, müfredatın ağır olması ve okuldaki ödev, proje, performans görevi gibi çalışmaların yük olarak görülmesi ve bunlarla uğraşmak yerine sınava çalışmak, lise son sınıf öğrencilerinin

AÖL’yi tercih etme nedenleri arasında gösterilmektedir. Örgün öğretimden açık liseye geçiş nedenleri arasında son yıllarda giderek yaygınlaştığı görülen üniversite sınavına daha iyi hazırlanabilmek için yapılan geçişler dikkati çekmektedir. Toplumda giderek yaygınlaşmaya başlayan açık liseye geçiş, çeşitli basın ve yayın kuruluşlarında da yer bulması (CNN TÜRK, 2022; Fox Haber, 2022; Habertürk, 2022; Sabah, 2021), sebebiyle toplumda önemli gündem konuları arasında yer almaktadır. Diğer bir deyişle bu gibi uygulamalar, birkaç kişinin yöneldiği istisnai uygulamalar olarak kalmaktan uzak bir biçimde, ulusal basının dikkatini çekecek kadar yaygın uygulamalar halini almıştır. Ayrıca Gümüş’e (2021) göre, açık liseye geçişin nedenleri arasında ekonomik nedenler, okulu sevmeme ve istememe, özellikle 11. ve 12. sınıfta okulu anlamsız bulup üniversiteye hazırlanma için dershaneye, etüt merkezine ya da özel hocaya yönelme gibi nedenler yer almaktadır. Örgün öğretim dışına çıkma, Çakır ve Çolak’ın da (2019) belirttiği gibi daha çok üniversite sınavından da kaynaklanmaktadır. Okul yetersiz görüldüğü için açık liseye geçme, üniversite sınavına daha iyi hazırlanma, okulda geçen zamanın boşa gittiğini düşünme, evde sınava hazırlık için daha çok vakit ayırma, açık liseye geçme nedenleri arasında gösterilmektedir. Basında yer alan “*Son yıllarda öğrenciler daha çok üniversite sınavına hazırlanmak için geçiş yapmaktadır*” (Sabah, 2021), ifadesinde, merkezî sınav kaynaklı açık liseye geçişin oldukça yaygınlaştığı görülmektedir.

Açık lise öğrenci sayısı, çeşitli araştırma ve raporlarda söz edildiği gibi artış içerisindedir. Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı tarafından her yıl düzenli olarak yayınlanan Millî Eğitim İstatistikleri bu artışı doğrulamaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2021a). Eğitim Reformu Girişimi [ERG], (2018) raporuna göre, Türkiye’de ortaöğretim çağındaki olan 14-17 yaş aralığındaki öğrencilerin %6,6’sı (332.956 kişi) açıköğretime devam etmektedir. Açıköğretim lisesinin değişik nedenlerle eğitimine ara vermek zorunda olan yetişkinlere bazı avantajlar sağlasa da örgün eğitime devam etmesi gereken kişilerin açıköğretime geçmesinin aldıkları eğitimin niteliği ile kazanacakları akademik ve sosyal beceriler bakımından sorunlu olduğu belirtilmektedir.

Türkiye’de son 15 yıldaki açık lisede kayıtlı öğrenci sayının değişimi ve toplam ortaöğretim öğrenci sayısı içindeki açık lisede kayıtlı öğrenci sayısının oranı (MEB, 2021a), Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

Son 15 yılda Açıköğretim Lisesi (AÖL) öğrenci sayısındaki değişim (Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri (MEB, 2021a) raporundaki veriler kullanılarak oluşturulmuştur.)

Eğitim Öğretim Yılı	AÖL Aktif Öğrenci Sayısı	Ortaöğretim Toplam Öğrenci Sayısı	AÖL'nin Ortaöğretim Toplam Öğrenci Sayısı İçindeki Oranı (%)
2020-2021	1.452,331	6.318,602	22,98
2019-2020	1.361,167	5.630,652	24,17
2018-2019	1.389,937	5.649,594	24,60
2017-2018	1.395,621	5.689,427	24,53
2016-2017	1.554,938	5.849,970	26,58
2015-2016	1.536,135	5.807,643	26,45
2014-2015	1.470,434	5.691,071	25,83
2013-2014	1.306,994	5.420,178	24,11
2012-2013	1.014,409	4.995,623	20,30
2011-2012	940,268	4.756,286	19,76
2010-2011	778,213	4.748,610	16,38
2009-2010	601,038	4.240,139	14,17
2008-2009	508,042	3.837,164	13,24
2007-2008	334,146	3.245,322	10,29
2006-2007	353,896	3.386,717	10,44

Tablo 1’de görüldüğü gibi açık lisede kayıtlı aktif öğrenci sayısının toplam ortaöğretim öğrenci sayısının içindeki oranı 2006-2007 eğitim öğretim yılında %10,44 iken, bu oran 2012-2013 eğitim öğretim yılında %20,30 seviyesine çıkmıştır. Bu değişim, altı yıl içerisinde toplam ortaöğretim öğrencileri içerisinde açık lise öğrenci sayısının oranının iki kat arttığını göstermektedir. 2012 yılından sonraki süreçte de zaman zaman küçük düşüşler görülse de açık lise öğrenci oranındaki yükselme eğilimi devam etmiştir. Son 15 yıl içerisinde toplam ortaöğretim öğrenci sayısı içerisindeki açık lise öğrenci oranının en yüksek seviyeye ulaştığı yıl %26,58 oran ile 2016-2017 eğitim öğretim yılı olmuştur. Toplam ortaöğretim öğrenci sayısının içindeki açık lise öğrenci sayısının oranının son beş altı yıllık süreçte doygunluğa ulaştığı ve büyük değişimler göstermediği görülmektedir.

Örgün öğretimde öğrenim gören ortaöğretim öğrencilerinin açık liseye geçiş nedenlerini anlamak için açık öğretim lisesi hakkında bilgi sahibi olmakta yarar vardır. Açık Öğretim Lisesi, uzaktan eğitim sistemine göre kurulmuştur. Açık Öğretim Lisesinde sınıf geçme yerine ders geçme ve kredi sistemi uygulanmakta ve sınıf yerine dönem kavramı bulunmaktadır. Öğrenci 8 dönem sonunda mezuniyet kredisine ulaştığı takdirde mezun olmakta, sınıfta kalma ve okuldan atılma bulunmamaktadır. Öğrenci kayıt yenilediği takdirde mezuniyet şartlarını

tamamlanıncaya kadar okuyabilmekte, örgün eğitimde öğrenim gören öğrencilerle aynı haklara sahip bulunmaktadır. Ayrıca, Açık Öğretim Lisesini 2,5 yılda bitirme imkânı olup, öğrenciler için mezuniyet kredisi 170 kredidir. Öğrenciler bir dönemde maksimum 35 kredilik ya da daha az ders seçebilir. Örgün eğitimden ayrılıp tasdiknamesi ile başvuru yapan öğrenciler başarılı oldukları derslerden muaf tutularak haftalık ders sayısına göre kredi alabilmektedir (MEB, 2021b).

Açık öğretim kurumları, herhangi bir şekilde örgün eğitim sistemine hiç girmemiş, herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademedен çıkmış bireylerin eğitiminde önemli bir role sahiptir. Ancak son yıllarda merkezî üniversite sınav sisteminden kaynaklı sebepler, okul başarı puanı yerine bireysel başarı puanının hesaplanması ve rahat biçimde dersanelere gidilebilmesi amacıyla örgün eğitim öğrencileri açık öğretim liselerine nakil yaptırmaktadır (Çam Tosun ve Bayram, 2015). Türkiye’de uygulanan merkezî sınavlar öğrencileri sıralama amacı taşıyan sınavlardır. Bu sınavlarda amaç öğrencileri başarılarına göre sıralamak ve belirli okul ve programlara yerleştirmektir. Can’ın (2017) da belirttiği gibi, merkezî sınav uygulamalarının öğrencileri hayata hazırlama, gerçek yaşamda karşılaşacakları problemleri çözebilme becerisi kazandırmaktan uzak olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Ailelerin ve öğrencilerin daha iyi eğitime ulaşma isteği, doğal olarak merkezî sınavlara daha çok önemsemelerine neden olmaktadır. Türkiye’deki merkezî sınavların eğitim sistemi üzerindeki bu baskısı ve etkisi, aileleri ve öğrencileri her türlü yöntemi kullanarak bu sınavlarda başarılı olmaya yönelik çabalara yönlendirmektedir (Büyüköztürk, 2016). Can’ın (2010) belirttiği gibi, Türk Eğitim merkezî sınavlardan bağımsız düşünülmemekte, öğretimin tüm kademelerinde merkezî sınav temel amaç haline gelmiş bulunmaktadır. Bu da öğretim kurumlarının ana işlevlerini yerine getirememesine ve merkezî sınavı odak alan uygulamalara yönelmesine sebep olmaktadır. Öğrenciler, öğretmenler, veliler ve yöneticiler, okuldaki eğitsel uygulamalar yerine sınava hazırlık uygulamalarına ve çoktan seçmeli sınavlara önem vermek zorunda bırakılmıştır.

Bu çalışma, son yıllarda hızla yaygınlaşan açık liseye geçişlerin sebeplerini, olumlu ve olumsuz yanlarını, açık liseye geçişlerde veli desteğinin durumunu, velilerin açık liseye geçiş konusundaki görüş ve düşüncelerini ortaya koymayı amaçlaması ve bu deneyimi yaşamış veli ve öğrencilerin görüşlerinin alınması bakımından önem arz etmektedir. Araştırmada veli ve öğrenci görüşleri alınarak veri çeşitliliği sağlanmış olması, nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmesi diğer araştırmalardan farklılık göstermektedir. Bu araştırmanın sonuçlarının literatüre bu bağlamda önemli katkılar sağlayabileceği beklenmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, veli ve öğrenci görüşlerine göre örgün öğretimde öğrenim gören ortaöğretim öğrencilerinin açık liseye geçiş nedenlerini incelemektir. Araştırmanın problem cümlesi, “Veli ve öğrenci görüşlerine göre örgün öğretimde öğrenim gören öğrencilerin açık liseye geçiş nedenleri nelerdir?” şeklinde belirtilmiş ve aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Velilerin, öğrencilerinin açık liseye geçişlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Öğrencilerin açık liseye geçiş nedenleri nelerdir?
3. Açık liseye geçişin sonuçları ve beklentilerin gerçekleşme durumu nelerdir?
4. Ortaöğretim öğrencilerinin açık liseye geçişine yönelik öneriler nelerdir?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma deseni, çalışma grubu, verilerin toplanması, geçerlik-güvenirlilik, verilerin analizine yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, gözlem, görüşme, doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin tercih edildiği, algıları ve olayları doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül olarak ortaya koymaya yönelik nitel süreçlerin izlendiği araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Nitel araştırma yaklaşımı, sosyal veya beşerî bir probleme bireylerin ya da grupların yüklediği anlamları keşfetmeye, anlamaya yöneliktir (Creswell, 2017). Araştırma probleminin güncel bir durum olması, son zamanlarda ortaöğretimden açık liseye geçişte artış yaşanması nedeniyle, bu durumun nedenlerinin derinlemesine belirlenmesi amacıyla nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir.

Araştırma Deseni

Bu çalışma nitel araştırma desenlerinden durum çalışması modelinde tasarlanmıştır. Yıldırım ve Şimşek’e (2021) göre durum çalışması, nicel veya nitel yaklaşımla belirli bir duruma ilişkin sonuçları ortaya koymayı amaçlamaktadır. Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir duruma ilişkin ortam, bireyler, olaylar, süreçler, vb. etkenlerin bütüncül bir şekilde araştırılması ve durumun derinlemesine ortaya koyulmasıdır. Bu çalışmada “ortaöğretim öğrencilerinin örgün öğretimden açık liseye geçişleri” bir durum olarak ele alınmış ve incelenmiştir.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu, Kırklareli ili Merkez ilçede bulunan veli ve öğrencilerden seçilmiş ve tamamen gönüllülük esasına dayalı olarak çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışma grubunun belirlenmesinde kolay ulaşılabilir durum örnekleme tercih edilmiştir. Bu doğrultuda öğrencisi

ortaöğretimde olup örgün öğretimden açık liseye geçmiş olan gönüllü 10 veli ve örgün ortaöğretim öğrencisiyken açık liseye geçmiş gönüllü 10 öğrenci belirlenmiştir.

Katılımcıların Demografik Verileri

Araştırmanın bu bölümünde katılımcılara ilişkin demografik verilere yer verilmiştir.

Tablo 2’de, katılımcıların demografik özelliklerine yer verilmiştir.

Tablo 2			
<i>Katılımcıların demografik özellikleri</i>			
Katılımcı	Demografik Özellik		N
Veli	Yaş	36-40	2
		41-45	4
		46-50	2
		51-55	2
		Toplam	10
	Cinsiyet	Kadın	6
		Erkek	4
		Toplam	10
	Eğitim Durumu	Ortaokul	1
		Lise	5
		Lisans	4
		Toplam	10
	Meslek	Ev hanımı	5
		Öğretmen	2
		Memur	1
		Özel Sektör	1
		Serbest Meslek	1
		Toplam	10
Öğrenci	Yaş	16-20	10
	Cinsiyet	Kadın	6
		Erkek	4
		Toplam	10
	Sınıf	12	10

Tablo 2’de görüldüğü gibi velilerin çoğunluğu 41-45 yaş aralığındadır. Velilerin 6’sı kadınlardan 4’ü erkeklerden oluştuğu, 5’inin lise, 4’ünün ise lisans mezunu olduğu görülmektedir. Öğrencilerin tamamı 16-20 yaş aralığında yani normal öğrenim görme çağında olup, çoğunluğu kadın öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilerin tamamı 12.sınıfta öğrenim görmektedir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri sosyal bilimlerde çok sık kullanılan görüşme tekniğiyle ve yarı yapılandırılmış görüşme formu yardımıyla toplanmıştır. Görüşme, sözlü iletişim yoluyla veri

toplama tekniğidir. Karasar'a (2020) göre görüşme, bireylerin çeşitli konulardaki bilgi, düşünce, tutum ve davranışları ile bunların olası nedenlerinin öğrenilmesinde en kestirme yol olarak kullanılmaktadır. Briggs'e (Aktaran: Yıldırım ve Şimşek, 2021) göre, görüşmenin sosyal bilimlerde yapılan araştırmalarda kullanılan en yaygın veri toplama yöntemi olmasının sebebi, görüşme yönteminin bireylerin deneyimlerine, tutumlarına, görüşlerine, şikâyetlerine, duygularına ve inançlarına ilişkin bilgi elde etmede oldukça etkili bir yöntem olmasından kaynaklanmaktadır. Karasar (2020), görüşmede söylenenlerin yüzeysel anlamlarının yanı sıra söylenenin doğrudan ifadesinin ve derinliğinin de ortaya çıktığını, cevaplardaki gerçek dışı ya da sahte ifadelerin de fark edilme olasılığının yüksek olduğunu belirtmektedir.

Görüşme formu geliştirilmeden önce kapsamlı bir literatür incelemesi yapılmış, alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda 10 sorudan oluşan bir madde havuzu oluşturulmuş, 2 veli ve 3 öğrenci ile pilot görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu işlemler sonucunda velilere yönelik görüşme formunun yarı yapılandırılmış 4 açık uçlu sorudan oluşmasına, öğrencilere yönelik görüşme formunun da yarı yapılandırılmış 5 açık uçlu sorudan oluşmasına karar verilmiştir. Veri toplanması sürecinde araştırmacıların öngöremediği durumların olması ihtimaline karşı katılımcılara eklemek isteyecekleri görüş ve öneriler sorulmuş, görüşmeler nitel araştırmaya uygun olarak ek sorularla desteklenmiştir. Görüşme formlarında kullanılan sorular aşağıda verilmiştir. Veli görüşme formundaki sorular şunlardır:

1. Öğrencinizin açık liseye geçiş sürecine ilişkin etkileriniz neler olmuştur?
2. Öğrencinizin açık liseye geçmesini isteme ya da istememe sebepleriniz nelerdir?
3. Öğrencinizin açık liseye geçmesinin avantajları ya da dezavantajları neler olmuştur?
4. Ortaöğretimde öğrencisi bulunan velilere açık liseye geçişlere ilişkin görüş ve önerileriniz nelerdir?

Öğrenci görüşme formundaki sorular şunlardır:

1. Açık liseye geçiş nedenleriniz nelerdir?
2. Açık liseye geçiş nedenlerinizi dikkate aldığınızda bu nedenlere bağlı beklentilerinizin karşılanma durumu nedir?
3. Açık liseye geçişinizin üniversite sınavına hazırlık sürecine etkileri nelerdir?
4. Açık liseye geçmenin avantajları ve dezavantajları nelerdir?
5. Açık liseye geçiş ile ilgili olarak ortaöğretim öğrencilerine önerileriniz nelerdir?

Geçerlik ve Güvenirlik

Bilimsel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirliğin sağlanması oldukça önemlidir. Nitel araştırmalarda geçerlik, belirli süreçler vasıtasıyla bulguların doğruluğu için araştırmacı

kontrolünü ifade etmektedir. Nitel araştırmalarda güvenilirlik ise farklı projeler ve farklı araştırmacıların açısından da araştırmacının yaklaşımının tutarlılığını göstermektedir (Gibbs, 2007; Aktaran: Creswell, 2017).

Araştırmada veri toplama amacıyla hazırlanan görüşme formları uzman görüşü alınarak oluşturulmuş, görüşme sorularının son hali uzman görüşü doğrultusunda şekillendirilmiştir. Bu sayede araştırmada kullanılan görüşme sorularının kapsam geçerliğinin artırılması amaçlanmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2021) göre nitel araştırmalarda geçerliği sağlamanın önemli ölçütleri arasında toplanan verilerin ayrıntılı bir şekilde rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması yer almaktadır. Betimsel analizin kullanıldığı bir araştırmada görüşme yapılan bireylerden doğrudan alıntılara yer vermek ve bunlardan hareketle sonuçlara ulaşmak da geçerlik için önemli bir ölçüttür. Araştırmada geçerlik ve güvenilirliği sağlamak için yapılan görüşmelerden doğrudan alıntılara yer verilmiş, yapılan çıkarımlar doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Yapılan yorumların bulgulara dayalı olması araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamaya hizmet etmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde nitel araştırmalarda çok sık kullanılan betimsel analiz ve içerik analizi kullanılmıştır. Betimsel analiz yüzeysel özellikte olup, genellikle kavramsal yapısı önceden belirlenmiş araştırmalarda kullanılmaktadır. İçerik analizi ise toplanan verilerin derinlemesine analiz edilmesini gerektirmekte ve önceden belirgin olmayan temaların ve boyutların ortaya çıkarılmasına imkân vermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Araştırmada içerik analizi kullanılarak temalar ve kodlar belirlenmiş, araştırma bulgularının ana başlıklar altında toplanması amaçlanmıştır. Betimsel analiz kullanılarak belirlenen kodlar betimlenmiş, yapılan görüşmelerden doğrudan alıntılar verilmiştir. Veli görüşleri V1., V2., V3....., öğrenci görüşleri de Ö1., Ö2., Ö3....., şeklinde kodlanarak bulgular bölümünde sunulmuştur. Araştırma verilerinin analizi sonucunda veli görüşleri 7 tema, öğrenci görüşleri ise 5 tema altında analiz edilmiştir. Temalara bağlı kodlar ve katılımcı görüşleri bulgular bölümünde ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Bulgular

Araştırma verilerinin analizi sonucunda veli ve öğrenci görüşlerine ait tema alt tema ve kodlar Tablo 3'te sunulmuştur:

Veli Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerden edinilen veli görüşmeleriyle ilgili bulgular aşağıda verilmiştir. Veli görüşleri sonucunda oluşan temalar Tablo 3'te görüldüğü gibidir:

Tablo 3		
<i>Veli görüşlerine göre temalar ve görüş sayıları</i>		
Veli Görüşleri	Temalar	Görüş Sayısı (f)
	Açık liseye geçiş nedeni	20
	Öneriler	18
	Güçlü yönler	18
	Olumlu etki	11
	Zorluklar	9
	İstememe nedeni	7
	Olumsuz etki	4

Tablo 3'te görüldüğü gibi verilerin analizi sonucunda veli görüşlerine ait yedi tema oluşmuştur. Katılımcıların görüşlerine göre velisi bulundukları öğrencilerin örgün öğretimden açık liseye geçişine ilişkin olumlu etkileri Tablo 4'te verilmiştir:

Tablo 4			
<i>Açık liseye geçişte velilerin olumlu etkisi</i>			
Tema	Alt Temalar	Kodlar	f
Olumlu etki	Destekleme	Öğrenciye destek verme	4 (V3, V4, V8, V10)
		İkna olma	3 (V4, V7, V9)
		Kararı öğrenciye bırakma	2 (V5, V6)
	Yönlendirme	Öğrencinin geçişini sağlama	2 (V1, V2)

Tablo 4'te görüldüğü gibi velilerin bir bölümü, öğrencilerinin açık liseye geçişi konusunda destekleyici rol oynamışlardır. Bu doğrultuda açık liseye geçişle ilgili öğrenciye destek verme (f=4), öğrencinin açık liseye geçme isteğine ikna olma (f=3), açık liseye geçişle ilgili kararı öğrenciye bırakma (f=2) şeklinde açık liseye geçiş kararını destekleyici faaliyette bulunmuşlardır. Velilerin bir bölümü ise açık liseye geçiş süreciyle ilgili olumlu etkisini öğrenciyi bizzat yönlendirme şeklinde göstermişlerdir. Bu doğrultuda öğrencinin açık liseye geçişini sağlama (f=2) biçiminde olumlu etki yapmışlardır. Bu konuya ait katılımcı velilerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Böyle bir şeyden haberimiz yokken kızım gelip bunu anlattığında elbette önce olumsuz baktım ancak sonrasında biraz araştırdığımda görüşünü destekledim.” (V3)

“Öğrencime yapabileceğine dair destek çıktım.” (V4)

“Açık liseye geçişin avantajları ve dezavantajları hakkında edindiğim bilgiler doğrultusunda açık liseye geçiş kararını destekledim.” (V8)

“Duymuştum böyle bir şey yapıldığını. Son sene çocukların günleri çok yoğun oluyor. Okul, dersane, kurs derken yorucu oluyor. Onun için olumlu yaklaştık açıkçası.” (V10)

“Böyle bir durumu bana anlattı. Kızımı da tanıdığım için kabul ettim. Beni ikna etti.” (V4)

“Sınava daha iyi hazırlanabilmek için böyle bir uygulama yapılmış. İyice yaygınlaşmış. Bunları duyunca biz de düşündük, araştırdık. Zaten dershaneye falan da gidiyor diye kabul ettik.” (V7)

“Araştırdı ve öğrencim konuyu ayrıntılı bir şekilde anlatınca ikna oldum. Kabul ettik.” (V9)

“2. dönem kendi tercihinin bırakıp daha mutlu olacağını anlamıştım, zaten kendi kafasına koyduğunu yapan bir kız. Yaptı da. Daha sonra ben de tam olarak araştırdığımda arkadayım, merak etme, böylesinin senin için daha iyi olacağını biliyorum kızım. Nasıl mutlu olacaksan öyle yap. Sen en iyisini bilirsin, deyip arkasında oldum. Beraber tekrar araştırdık ve böylesini uygun gördük. Daha iyi olacağını biliyordum. O mutlu ben de mutluyum.” (V5)

“Fikirlerimi belirttikten sonra kararı kendisine bıraktım. Kendi açımdan olumlu ve olumsuz yanlarını düşündüm. Bunları iyice anlattım. Önemli bir karar çünkü bu. Zor karar.” (V6)

“Öğrencim düşünmediği halde geçiş sürecini ben kendim istedim çocuğum için. Hatta ilk başta karşı çıktı ama olumlu yanların daha fazla olduğunu görünce kabul etti. İlk başta arkadaşlarından ve ortamından ayrılmak istemedi. Sonra mantıklı olacağına karar verince kendisi de kabul etti.” (V1)

“Bu konuyu önceden düşünüyorduk. Fakat daha fazla dersten sınava girdiklerini düşünüyorduk. 4 dersten sınava girdiklerini öğrenince ve bir de zaman sorunu yaşamaya başlayınca değerlendirdik ve kızımın açığa geçmesinde en büyük etken biz olduk.” (V2)

Veli görüşleri sonucunda oluşan açık liseye geçişle ilgili olumsuz etki temasına ait alt temalar ve kodlar Tablo 5’te verilmiştir:

Tablo 5			
Açık liseye geçişte velilerin olumsuz etkisi			
Tema	Alt Temalar	Kodlar	f
Olumsuz etki	Bilgi eksikliği	Konudan habersiz olma	2 (V3, V9)
		Karşı çıkma	1 (V7)
	Ön yargı	Ön yargılı yaklaşma	1 (V5)

Tablo 5’te görüldüğü gibi olumsuz etki teması altında alt tema olarak bilgi eksikliği ve ön yargı alt teması oluşmuştur. Bilgi eksikliği alt teması altında konudan habersiz olma (f=2), açık liseye geçiş konusuna karşı çıkma (f=1) kodları ortaya çıkmıştır. Ön yargı alt teması altında velilerin açık liseye geçme konusuna ön yargılı yaklaşma (f=1) kodu oluşmuştur. Bu temaya ait veli görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Böyle bir şeyden haberimiz yokken kızım gelip bunu anlattığında elbette önce olumsuz baktım ancak sonrasında biraz araştırdığımda görüşünü destekledim.” (V3)

“Açıkçası çok ön yargılı yaklaşmıştım. Sonradan çok pişman oldum.” (V5)

“Öğrencim sınava hazırlanmak için böyle bir şey yapmak istediğini söyledi. Açıkçası önce karşı çıktım. Bilgi sahibi de değildim.” (V7)

“Bilgim olmadığı için kararsızdım aslında. Hemen olur demedim.” (V9)

Tablo 6’da öğrencilerin açık liseye geçiş nedenlerine ilişkin veli görüşleri doğrultusunda alt temalar ve kodlar verilmiştir:

Tablo 6			
Öğrencilerin açık liseye geçiş nedenlerine ilişkin veli görüşleri			
Tema	Alt Temalar	Kodlar	f
Açık liseye geçiş nedeni	Açık lise sistemi	Sistemin avantajları	3 (V1, V2, V7)
		Ders yükü	1 (V1)
	Örgün öğretim	Yorgunluk	4 (V4, V5, V8, V10)
		Faydalı olmadığı düşüncesi	2 (V2, V6)
		Boş geçen derslerin olması	1 (V4)
	Merkezî sınav	Zaman kazanma beklentisi	5 (V2, V4, V5, V8, V9)
		Verimli çalışma	4 (V3, V6, V8, V9)

Tablo 6’da görüldüğü gibi veli görüşleri incelendiğinde açık lise tercihinin ilk alt teması açık lise sisteminin kendisidir. Bu bağlamda sistemin avantajları (f=3), açık lisedeki ders yükü (f=1) açık lise tercihinde etkili olmaktadır. Diğer bir alt tema olan okul fayda durumuyla ilgili olarak okulun faydalı olmadığı düşüncesi (f=2) ve okulda boş geçen derslerin olması (f=1) açık lisenin tercih edilmesi noktasında etkili görülmektedir. Bir başka alt tema olan merkezî sınavın etkisi ise öğrenciye zaman kazandırma beklentisi (f=5), öğrencinin verimli ders çalışmasını sağlama (f=4) ve yorgunluk faktörünün etkisini azaltma noktasında açık lisenin tercih sebepleri arasında görülmektedir. Katılımcı velilerin bu konudaki görüşleri şu şekildedir:

“4 temel dersten sınava gireceğini öğrendim. Mantıklı geldi. Yükün azalacağını düşündüm. Çocuğa da artıları gösterince hoşuna gitti. Kabul ettik.” (V1)

“4 dersten sınava girdiklerini öğrenince ve bir de zaman sorunu yaşamaya başlayınca değerlendirdik” (V2)

“Açık liseye geçmenin avantajları olabileceğini öğrenince fikrim değişti. Sonrasında kabul etme sebebim de açık lise hakkında bilgi sahibi olmam ve bunu pek çok kişinin yapıyor olması oldu.” (V7)

“Açık lisenin diğer bir avantajı ders yükü. Bir öğrenci örgünde bir dönemde 40 saat ders alırken, yani 8 dönem ders görüp 320 krediyle mezun olurken açık lisede 170 krediyle mezun oluyorlar. Yani ders yükleri az.” (V1)

“Geçmemizin çok büyük avantaj olduğunu düşündük. Okulun çok da faydalı olduğunu düşünmemeye başladık son dönemde.” (V2)

“Okulda günlerin nasıl geçtiğini anlatıyordu. Konuları da önceden tamamladığı için okuldaki zamanın çok verimli geçmediğini söylüyordu.” (V6)

“Okuldan tam anlamıyla verim alamıyordu. Boş geçen derslerin olduğunu anlatıyordu.” (V4)

“Öğretmen olduğumuz için çocuğun neye ihtiyacı olduğunu biliyoruz. Biraz daha zamana ihtiyaçları var soru çözmek için.” (V2)

“Zaman açısından ve yorgunluk konusunda çok fazla artışı olacağını düşündüm.” (V4)

“Bir dönem boyunca dershane, kurslar, okul arasında gidip geldiği için çok yorgun düşüyordu. Bunu da sürekli dile getirip rahatsız olduğunu söylüyordu. Zaten Kırklareli dışında oturduğumuz için sabah 07.30’da evden çıkıp akşam 22.00’de eve geliyordu. Kendine ayıracak vakti yoktu. Yorgun yatıp yorgun kalkıyordu. Uykusuz olduğu için de çokça sağlık problemleri artmıştı.” (V5)

“Açık lise sayesinde üniversite sınavına daha sıkı hazırlanabilecek olması, kendi kendine daha çok vakit ayırabilecek olması ve daha az yorucu bir düzende ilerleyebileceğini düşündüğümünden açık liseye geçmesini istedim ve destekledim.” (V8)

“Kabul etmemde de sınava az bir süre kalması ve daha yoğun bir çalışma yapabilecek olması oldu.” (V9)

“Destekleme sebeplerim en başta iradeli biri olduğuna ve evde daha verimli ders çalışabileceğine inanmam oldu. Bu süreçte konuştuğumuz rehberlik öğretmenleri ve birkaç öğretmeni daha geçmesinin okul hayatına bir etkisi olmayacağını iradeli olursa çok daha güzel olacağını söyledi. Bu yüzden de istedim.” (V3)

“Kızımın evde zamanı daha verimli kullanacağını bildiğim için olumlu yaklaştım.” (V6)

“İsteme sebebimiz çocuğun yoğunluğunu biraz olsun azaltmaktı. Yorgunluğunu azaltmak istedik.” (V10)

Velilerin öğrencinin açık liseye geçişini istememe nedenleri konusundaki görüşlerinden oluşan alt tema ve kodlar Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7			
<i>Velilerin öğrencilerinin açık liseye geçişini istememe nedenleri</i>			
Tema	Alt Temalar	Kodlar	f
İstememe nedeni	Bilgi eksikliği	Açık lise sistemini bilmeme	4 (V1, V5, V7, V9)
	Sosyalliğin etkisi	Sosyalliğin azalacak olması	2 (V3, V10)
	Diploma etkisi	Lise diplomasının önemi	1 (V3)

Tablo 7’de görüldüğü gibi veliler; açık lise sistemini bilmeme ($f=4$), öğrencinin sosyalliğinin azalacak olması düşüncesi ($f=2$) ve lise diplomasının önemli olduğu düşüncesi ($f=1$) nedenlerinden dolayı açık liseye geçişini istememekte veya ilk duyduklarında temkinli yaklaşmaktadır. Bu konuda katılımcıların görüşleri şöyledir:

“Bir sene önce düşünmüştüm ama kimseye söylemedim. İlk başta istememe sebebim bilgisizliğimdi. Çünkü açık lisede tüm derslerden sınav olacağını ve sınavların daha zor olacağını düşündüm.” (V1)

“Başta ön yargılı yaklaşmıştım. Benim lise zamanlarımda açık lise sınavları çok zordu ve krediymiş, kitapmış muhabbeti yoktu. Başta korktum “hayır olmaz” dedim. Bayağı da nettim bu kararında. İlk dönem bu yüzden geçmesini istemedim. Tabii o, bu duruma çok üzüldü.” (V5)

“Baştan istememe sebebim bilgimin olmamasıydı. Açık liseye geçmenin avantajları olabileceğini öğrenince fikrim değişti.” (V7)

“Baştan temkinli yaklaşma sebebimiz bilgisizliğimiz. Okula gitmeyi bırakmak konuyu bilmeyen biri için hemen kabul edilecek bir karar değil.” (V9)

“Bir diğer sebebi ise sosyalliğinin düşeceğini arkadaşlarından uzak kalmasının onun duygu durumunu kötü etkileyeceğini düşünmemdi ama dershanede arkadaşlarının çoğunu gördüğü için bu fikrim de değişti.” (V3)

“Acaba deme sebebimiz arkadaşlarından uzaklaşması olumsuz etkiler mi, bunalır mı gibi düşüncelerdendi.” (V10)

“Desteklememe sebeplerim ise bu fikri ilk duyduğumda kızımın diplomasına etkisi olacağını ve iş hayatında ona problem yaratabileceğini düşünmüş olmamdı ancak lise diplomasının örgün ya da açık öğretim olmasının bir şey değiştirmeyeceğini öğrendiğimde rahatladım.” (V3)

Veli görüşlerine göre öğrencilerin açık liseye geçmesinin güçlü yönleri ile ilgili alt temalar ve kodlar Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8			
<i>Veli görüşlerine göre açık liseye geçişin güçlü yönleri</i>			
Tema	Alt Temalar	Kodlar	f
Güçlü yönler	Merkezî sınava etki	Zaman kazanma	9 (V1, V2, V4, V5, V6, V7, V8, V9, V10)
		Verimlilik artışı	5 (V3, V4, V5, V6, V10)
		Derslerin azalması	2 (V1, V2)
	Öğrenciye etki	Sorumluluk alma	1 (V4)
		Öz disiplin kazanma	1 (V8)

Veli görüşlerine göre öğrencinin açık liseye geçmesinin güçlü yönleri olarak açık liseye geçişin merkezî sınava etkisi ve öğrenciye etkisi bakımından iki alt tema şeklinde oluşmuştur. Merkezî sınava etki yönünden güçlü yönler zaman kazanma (f=9), verimlilik artışı (f=5), derslerin azalması (f=2) şeklindedir. Öğrenciye etki bakımından güçlü yönler sorumluluk alma (f=1) ve öz disiplin kazanma şeklindedir. Bu konuya ait katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Avantajları, okulda gereksiz olan dersleri görmüyor. Boşuna zaman geçirmiyor. Alanı dışında görmek istemediği derslerle uğraşmak zorunda kalmıyor. Böyle bir avantajı var. Ayrıca açık lise öğrencisi yeterli krediyi aldığında 11.sınıfta da TYT’ye girebiliyor.” (V1)

“Açığa geçip zaman kazandık. Biz de zaten öğretmen olduğumuz için onu dışarıdan destekliyoruz. O bakımdan mantıklı oldu. Okulun bir marka değeri yok iş hayatında. Zaten niteliksiz okul olduk. Dolayısıyla lisenin çok bir önemi kalmadı. Avantaj olarak ciddi bir zaman arttı. O zamanı kızım evde ders çalışarak değerlendiriyor. Okullarda 12. Sınıfta maalesef gereksiz diye nitelendirdiğimiz bazı dersler var. O dersler boş geçen dersler. Değerlendirilemeyen ama öğrencinin enerjisini alan dersler. 4’ten sonra kurslar, dershaneler gibi birçok işle ilgilenmesi lazım ama zaman kalmıyor. Zaman kalsa enerji kalmıyor. Okulu devre dışı bırakarak büyük bir avantaja sahip olduk.” (V2)

“Daha verimli ders çalışması, sosyal ve kültürel açıdan okula gittiğinden daha çok kendini geliştirebilmesi kızım için avantajları oldu.” (V3)

“Avantaj olarak daha fazla sorumluluk almak ve zamanı iyi değerlendirmek söylenebilir.” (V4)

“Daha çok avantaj sağladı bize. Aslında sabah erken kalkıyor, gününü programlayıp kahvaltısını edip ders çalışmaya başlıyor, derslane saati gelince de dershanesine, kursuna

gidiyor, arkadaşlarıyla da dışarı çıkmaya vakit ayırıyor, bize de vakit ayırmaya çalışıyor ama geçmesinin tek sebebi düzenli ders çalışması içindi.” (V5)

“Okuldan geldikten sonra yeterli zamanı olmuyordu, bu sorun kalktı. İster istemez okula gidip gelmesi yorucu oluyordu. Bu da eve geldiğinde verimli çalışmasını engelliyordu. Bu bakımdan avantaj olduğunu söyleyebilirim.” (V6)

“Avantajları, sınava hazırlanmak için daha çok vaktinin kalması oldu. Gerçekten çalışacak öğrenci için avantaj bence.” (V7)

“Öğrenci kendi disiplinini kendisi sağlamaya çalışıyor. Yani öz disiplin kazandı ve üniversite sınavına daha iyi hazırlanmak için kendi kendisine daha çok vakti var.” (V8)

“Geçmesindeki avantaj, gerçekten bolca zamanının kalması. Ama düzenli bir şekilde hareket etmesi gerekiyor. Erken kalkarsa ciddi bir boş zamanı oluyor çalışmak için. Ancak geç saatlerde uyanırsa bu faydalı bir geçiş olmaz.” (V9)

“Açık liseye geçtikten sonra belli bir zaman boşa çıktı. Bunu, sınava daha yoğun hazırlanarak, soru çözerek değerlendirebilmesi avantajı oldu.” (V10)

Velilerin öğrencinin açık liseye geçmesiyle oluşan zorluklarla ilgili görüşleri sonucunda oluşan alt temalar ve kodlar Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9			
<i>Veli görüşlerine göre açık liseye geçişin getirdiği zorluklar</i>			
Tema	Alt Temalar	Kodlar	f
Zorluklar	Planlama	Planlama zorlukları	4 (V1, V3, V7, V8)
		Disiplin kuramama	1 (V4)
	Sosyalliğe etki	Sosyalliğin azalması	4 (V1, V6, V9, V10)

Tablo 9’da görüldüğü gibi, öğrencilerin açık liseye geçiş süreci sonucu oluşan zorluklar planlamaya bağlı oluşan zorluklar ve sosyalliğe etki yönünden oluşan zorluklar şeklinde sınıflandırılmıştır. Planlama alt teması planlama zorluğu (f=4) ve disiplin kuramama (f=1) kodlarından oluşmaktadır. Açık liseye geçişin sosyalliğe etki boyutu da sosyalliğin azalması (f=4) şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bu konuya ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Dezavantajı, sabahları normal okula gider gibi kalkıp çalışması. Bunu velinin çok iyi takip etmesi lazım. Bu çocuğa bırakılacak bir süreç değil. Çocuğa bırakıldığında çocuk bunu yürütemiyor. Çok erken açığa geçmek çocuğu asosyalleştiriyor. Arkadaş ortamından tamamen koparıyor. Tüm arkadaşları okuldayken o dışarıda. (V1)

“Erken kalkma zorunluluğu olmadığı için bazen derslerine geç başlaması ya da normalde okulda olacağı saatlerde orada olmadığı ve rahat olduğu için bizim ona bazı işler vermemiz ve ders çalışmak yerine bunlarla ilgilenmesi dezavantajları oldu.” (V3)

“Dezavantajı, disiplin kuramasaydı çok fazla kayıp olurdu.” (V4)

“Dezavantaj olarak sosyal ortamdan koptu diyebiliriz. Ama zaten okulun bitmesine de bir dönem kaldı. Çok problem yaratacağını düşünmedik. Sınava birkaç ay kaldı. Bu süreyi iyi değerlendirmesi daha önemli.” (V6)

“Dezavantajları ise ihmal etmeye çok müsait olması. Öğrencinin gününü düzenleyen hiçbir şey yok. Tamamen kendi düzenlemesi gerekir. Bir de velilerin teşvik etmesi lazım. Yoksa öğrenci kopabilir.” (V7)

“Dezavantaj ise öğrencinin kendi kendisini yönetme sürecinde, okul otoritesi ve zorunluluk olmadığı için rutini devam ettirmekte zorluk çekebiliyor.” (V8)

“Dezavantaj olarak sosyal ortamının azalması diyebilirim. Bu da az bir süre olduğu için çok büyük sorun olacağını düşünmedik açıkçası.” (V9)

“Olumsuzluk olarak da arkadaşlarından uzak kaldı. Ama zaten evde de meşgul olduğu için bunu çok fazla hissetmiyor bence.” (V10)

Velilerin açık liseye geçiş süreciyle ilgili önerilerine ilişkin alt temalar ve kodlar Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10			
Velilerin açık liseye geçiş sürecine ilişkin önerileri			
Tema	Alt Temalar	Kodlar	f
Öneriler	Öğrenci özellikleri	Öğrenciyi tanıma	8 (V2, V4, V5, V6, V7, V8, V9, V10)
		Öğrenciyi destekleme	4 (V2, V3, V5, V6)
		Öğrenciyi takip etme	2 (V1, V9)
		Sürdürülebilir olma	2 (V2, V4)
	Maddi yeterlilik	Maddi yeterlilik	2 (V1, V2)

Tablo 10’da görüldüğü gibi velilerin açık liseye geçiş konusundaki önerileri iki alt tema altında toplanmıştır. İlk olarak öğrenci özelliklerine ilişkin önerilerde öğrenciyi tanıma (f=9), öğrenciyi destekleme (f=4), öğrenciyi takip etme (f=2), sürdürülebilir olma (f=2) görüşleri ortaya çıkmıştır. Diğer bir alt tema olan maddi yeterlilik konusunda ise maddi yeterliliğe sahip olma (f=2) önerisinde bulunulduğu görülmektedir. Bu konuda katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Çocuğu 12.sınıf derslerini alamayacağı için bunları verebilecek maddi düzeye sahip olması lazım. İyi bir derslane eğitimi aldırabiliyorsa, özel derslerle destekleyebiliyorsa ve en önemlisi sabah çocuğun kalkmasını takip edebiliyorsa yapsınlar. Bunlardan biri eksikse çocuğa daha çok zarar verebilirler.” (V1)

“Herkesin kuralları vardır. Genelleyerek konuşmamak lazım. Öğrenci bazlı düşünmek lazım. Bu işin maddi boyutu var. Okulu devre dışı bırakmak, bunu dışarıdan devam ettireceğim demek. Bütün derslerden kurs aldırıyoruz. Dershaneye gönderiyoruz. Yani herkese tavsiye etmem. Herkesin şartları başkadır. Maddi boyutu halletsen bile diğer boyutta çocuk tek başına evde kalıyor. Bu yaştaki çocuk tek başına nereye kadar sürdürebilir. Bu yönüyle riskli. Her veliye söyleyeceğim; çocuğunuzla konuşup, şartları ortaya koyup, artı ve eksileri değerlendirip karar vermeli. Çünkü bir iki gün değil, uzun bir süreç. Sürdürülebilir olması gerekiyor. Diğer bir nokta da motivasyon işi. Okulda öğrenciler birbirini motive ediyor. Ama ev ortamında olduğunda bir noktadan sonra çocuğun modu düşüyor. Hissettiğimiz zaman motive ediyoruz. Motive işi profesyonelce yapılması lazım. Yoksa çocuk kaybolabilir. Biz kızımın karar verirken aynı saatte kalkacaksın, bizle kahvaltı edeceksin, biz okula gideceğiz, sen masanın başına oturacaksın diye konuştuk. Şartlarımız bunlardı.” (V2)

“Sınav senesinde bunu yapacaklarsa eğer çocuklarını desteklemelerini öneririm ancak aileler bu konuda çok dikkatli davranmalılar gereken özeni onları rahatsız etmeyerek gösterdikleri takdirde çok güzel olacaktır.” (V3)

“Eğer öğrenci disiplinli ve kararlı olursa bir an önce geçmelerini tavsiye ederim. Çok fazla zaman kazanyor öğrenci.” (V4)

“Tabii ki de herkesin kendi bileceği iş, tek önerim sanırım çocuğu nasıl rahat edecekse öyle yapmaları olabilir. Yani, en başında eğer evladını dinlerse her şey daha farklı olabilir. Şahsen ben “Niye en başta geçirmedim ki?” diyorum. Aaa bu arada uygun çalışma koşulları sağlanabilecek mi evde? O da çok önemli tabii ki. Sonuçta bizim evdeki ritmimiz onların olmadığı saatler üzerine kurulu. İster istemez ev içerisinde de sesler oluyor. Yani bu tür şeyler için ufak tefek önlemler almak şart.” (V5)

“Eğer çocuklarının evde gerçekten çalışacaklarına inanıyorlarsa destek vermeliler. Burada en önemli nokta çocuklarının gerçekten tek başına çalışacağından emin olmaları. Eğer çalışmayacaksa daha da kötü olabilir. Şunu önerebilirim: Bu karar arkadaşlarından etkilenecek verilecek bir karar değil. Ailelerin çocuklarını iyi tanıması lazım. Ciddi bir karar.” (V6)

“Çocuklarını tanımaları lazım. Ona göre karar versinler. Öğrenciden emin değilseler kabul etmemeliler. Çalışacağını düşünüyorsalar zaman kazandırır.” (V7)

“Eğer öğrencinin öz disiplinin sağlayacağına ve okul düzeni olmadan kendi başına çalışabileceğini düşünüyorlarsa yapabilirler. Daha az yorucu ve daha bol vakit sağlayan bir düzen olacaktır.” (V8)

“İyi araştırsınlar. Acele karar vermesinler. Bir de çocuklarını iyi bilmeleri gerekiyor. Bu düzene uyabilecek mi çocuk önemli. Yine takip etmek gerekiyor. Başı boş bırakınca çocuk boşlayabilir.” (V9)

“Yoğunluktan, yoruculuktan şikâyet ediyorlarsa düşünebilirler. Zaman kazanıyor öğrenci ama bu zamanı sınava hazırlanarak değerlendirecekse bu kararı almalı.” (V10)

Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırma sonucunda ulaşılan öğrenci görüşlerine ilişkin bulgular ve bu doğrultuda oluşan tema, alt tema ve kodlar aşağıda tablolar halinde verilmiştir. Öğrencilerin görüşleri sonucu oluşan temalar Tablo 11’de yer almaktadır.

Tablo 11		
Öğrenci görüşleri		
Öğrenci Görüşleri	Temalar	Görüş Sayısı (f)
	Merkezî sınav	24
	Öneriler	22
	Avantajlar	19
	Sınav sürecine etkiler	17
	Zorluklar	11

Tablo 11’de görüldüğü gibi, öğrenci görüşleri sonucunda görüş sıklığına göre “merkezî sınav”, “öneriler”, “avantajlar”, “sınav sürecine etkiler” ve “zorluklar” olmak üzere 5 tema bulunmaktadır.

Araştırma konusu bağlamında açık liseye geçiş konusunda oluşan temalardan merkezî sınav etkisi ve bu temaya ait alt temalar ve kodlar Tablo 12’de verilmiştir:

Tablo 12			
Açık liseye geçişte merkezî sınav etkisi			
Tema	Alt Temalar	Kodlar	f
Merkezî sınav		Zamana ihtiyaç olması	7 (Ö1, Ö3, Ö4, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10)
		Verimli çalışma	5 (Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö10)

	Hazırlanmayı etkileyen faktörler	Yorgunluğu azaltma	4 (Ö2, Ö6, Ö8, Ö9)
	Diğer faktörler	Okulun verimsiz geçmesi	5 (Ö2, Ö3, Ö7, Ö8, Ö9)
		Ailenin önerisi	2 (Ö5, Ö7)
		Aileden ayrı yaşama	1 (Ö1)

Tablo 12’de görüldüğü gibi açık liseye geçiş nedenleri arasında merkezî sınavın çok etkili olduğu yönünde çeşitli şekillerde pek çok görüş belirtilmiştir. Merkezî sınavın etkisinin sınava hazırlanmayı etkileyen faktörler ve diğer faktörler şeklinde karşılık bulduğu tespit edilmiştir. Hazırlanmayı etkileyen faktörler alt teması zamana ihtiyaç duyma (f=7), verimli çalışma (f=5), yorgunluğu azaltma (f=4) şeklinde kodlanmıştır. Öte yandan merkezî sınavla bağlantılı diğer faktörler alt temasında okulun verimsiz geçmesi (f=5), ailenin önerisi (f=2), aileden ayrı yaşama (f=1) şeklinde görüş belirtilmiştir. Bu konuya ilişkin katılımcı öğrenci görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Açık liseye geçmemde en önemli etken ailemden ayrı yaşamam ve bütün ev işlerinin bana ait olmasıydı. Ev işlerine vakit ayırırken derslerime ayıracak vaktim pek kalmıyordu. Çünkü zaten sabahdan akşama kadar okulda oluyordum. Sonrasında bazı günler dershanem oluyordu ve eve geldiğimde de bir süre yemek, bulaşık, çamaşır bu tür işlere vakit ayırmam gerekiyordu. Bütün bu sebeplerden dolayı açık liseye geçtim.” (Ö1)

“Okul, dersane, kurslar arasında gidip gelmekten çok yoruluyordum. Sürekli yorgundum ve okulda hiçbir şekilde ders çalışamıyordum. Yorgun olduğum için de odaklanamayıp hiç verim alamıyordum. Yani gidip gelmek bana zulüm geliyordu. Sabahın 07.30’unda uykumu alamamışken o yirmi dakikalık yolu çekmek işkenceydi açıkçası. 07.30’da kalkıp tüm günü programlayıp ders başına oturmak daha cazip gelmişti. Dersane saatleri geç olduğu için hem dinlenip gidecektim ya da sabah erken gidip dershanede ders çalışacaktım. Ya mezuna kalacaktım ya da açığa geçecektim. İkinci seçeneği tercih ettim. Çünkü neden hayallerimi bir sene daha erteleyeyim. Ve şu an o kadar iyi hissediyorum ki bu karar bana çok iyi geldi.” (Ö2)

“Okulda her dersten verim alamıyordum ve çok fazla boş ders oluyordu. Gürültüde de çok fazla çalışamıyordum. Disiplinliyim. Zaten bireysel çalışabiliyorum. Daha çok zaman kalır diye geçtim.” (Ö3)

“Zamanı daha akıllı ve verimli kullanmak amacıyla geçtim. Zaman kaybını azaltmak istedim. Okula gidip gelmek, hazırlanmak bile sınava hazırlanan bir öğrencinin çok zamanını alıyor.” (Ö4)

“İlk olarak ailem bahsetti. Evde sınav odaklı bir şekilde çalışmanın daha verimli olacağına inandığım için geçmeyi düşündüm. Ailem de destekledi ve karar verdik. Birlikte karar verdik.” (Ö5)

“Okuldan ve kurstan sonra zamanımın kalmaması, yorgun olduğum için verimli çalışmamam söylenebilir. Bu süreçte zamanı etkili kullanmak çok önemli.” (Ö6)

“İlk olarak babamın bu konudan bana bahsetmesiyle öğrendim. İlk baştan olumsuz yaklaştım. Arkadaş ortamımı bırakmak zor geldi. Arkadaşlarım okula gidecekti, ben evde tek başıma kalacaktım. Ancak üzerine konuşunca üniversite sınavına olumlu etki edeceğine inandım. Okulda bazı dersler verimsiz geçiyordu. Alan dışı dersler çok zaman alıyordu. Zaten okulun bitmesine az kaldı. Çok uzun bir süre yok. Onun için araştırdık, konuştuk, düşündük. Ben de kabul ettim.” (Ö7)

“Okuldaki bazı dersler çok zamanımı alıyordu. Eve gittiğimde yorgun olduğum için ders çalışmıyordum. Bunun için açık liseyi düşündüm. Eğer geçerse yapabilir miyim diye düşündüm. Yapabileceğime inandım. İkinci dönemin başında da geçiş hakkı varmış. Ben de geçmeye karar verdim.” (Ö8)

“Okuldaki 12. Sınıf eğitiminin tam olarak YKS sınavı için yeterli olmayışı, okul rutinin yorucu oluşu, vakit darlığı.” (Ö9)

“Sınava kısa bir süre kala zamanı etkili kullanmak. En verimli şekilde geçirmek.” (Ö10)

Araştırma sonuçlarına göre açık liseye geçişin sınav sürecine etkileri temasında öğrenci görüşleri doğrultusunda oluşan alt tema ve kodlar Tablo 13’te verilmiştir:

Tablo 13			
Açık liseye geçişin sınav sürecine etkileri			
Tema	Alt Temalar	Kodlar	f
Sınav sürecine etkiler	Verimlilik	Verimli çalışma	8 (Ö1, Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9)
	Zaman	Zaman kazanma	7 (Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö7, Ö8, Ö10)
	Yorgunluk	Yorgunluğu azaltma	2 (Ö5, Ö8)
	Çalışma ortamı	Çalışma ortamı rahatlığı	1 (Ö3)

Tablo 13’te görüldüğü gibi sınav sürecine etkiler teması altında oluşan verimlilik alt temasının verimli çalışma kodu katılımcıların en fazla görüş bildirdiği (f=8) kod olarak ortaya çıkmaktadır. Zaman alt teması, zaman kazanma (f=7) şeklinde kodlanmış, yorgunluk alt temasında yorgunluğu azaltma (f=2) ve son olarak çalışma ortamı alt temasında ise çalışma

ortamının rahatlığı (f=1) şeklinde kod oluşmuştur. Bu tema altında görüşmecilerin görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Kesinlikle sınava hazırlanmak için çok daha fazla zamanım kalıyor. Gün içerisinde zamanımın çoğunu bu doğrultuda kullanabilmek güzel. Okula gidiyorken boş derslerimiz oluyordu ancak bu derslerde ders çalışmak, soru çözmek ortamdaki ses açısından benim için pek mümkün olmuyordu. Şimdi ise böyle bir problemim yok. Tamamen kendi sessiz alanımda verimli vakit geçirebiliyorum.” (Ö1)

“Konularımın %85’i bitti ve rahatım. Full test ve deneme ağırlıklı gidiyorum. Ders çalışma saatim artı. Çokça katkısı olduğunu söyleyebilirim. Dediğim gibi günümü programladığımda gün içinde çalışmadığım ders yok. Tekrarlarım, kitap okuma saatlerim dahil.” (Ö2)

“Daha rahat bir çalışma alanı ve zamanı oldu benim için. Bunu iyi kullanmak önemli tabii. Çalışabilen için çok iyi. Sessiz bir ortam oluyor. Zaman da okula göre çok daha fazla kalıyor.” (Ö3)

“Amacım zamanı iyi kullanmaktı, şu an da kullanıyorum. İnternet çağında olduğumuz için ulaşabileceğimiz çoğu şey internette mevcut bu yüzden iyi çalışırsan olumlu yönde etkili olur. Herhangi bir dersi anlamadığında tekrar dinleyeceğin bir sürü hoca var internette. Önemli olan verimli çalışabilmek bence. Ben de şu ana kadar çalışabildiğimi düşünüyorum. Bu yüzden bana da etkisi olumlu oldu diyebilirim.” (Ö4)

“Daha iyi çalıştığımı düşünüyorum bu şekilde. Okulda yoruluyordum. Eve döndüğümde tam anlamıyla verim alamıyordum. Açık liseye geçince daha rahat oldu.” (Ö5)

“Dediğim gibi amacım üniversite sınavına daha iyi hazırlanabilmektir. Açık liseye geçişle beraber gün içerisinde daha fazla soru çözmeye, haftalık deneme sayımı artırmaya ve konularda daha hızlı ilerlemeye başladım. Verimli çalışma konusunda olumlu etkisi olduğunu söyleyebilirim.” (Ö6)

“Okuldaki boş derslerin ve alan dışı derslerin zamanını üniversite sınavı için kullanıyorum. Daha yoğun bir çalışma fırsatı oldu benim için. Zaten kurstu, dershaneydi derken eksik konularımı da tamamlıyorum.” (Ö7)

“Üniversite sınavı için çok soru çözmek gerekiyor. Özellikle ikinci dönem konuları bitirip deneme çözmeye ağırlık vermek gerekiyor. Bunun için de zaman lazım. Bu bakımdan olumlu katkı sağladı bana. Deneme çözerken yorgun olmuyorum. Daha verimli geçmeye başladı.” (Ö8)

“Eksiklerimi kapatmak için ve üstüne fazlasını koymak için bana fırsat sağladı. Daha verimli bir şekilde çalışıp eksiklerimi kapatabiliyorum. Açık liseye geçişimin temel sebeplerinden en önemlisi üniversite sınavına hazırlık sürecidir aslen.” (Ö9)

“Sınava iyi hazırlanmak için çok test çözmek gerekiyor. Bunun için de yeterli zaman olmalı. Bu bakımdan yeterli zamanı açtığımı düşünüyorum. Sınav sürecine olumlu yönde etki yaptı bu kararım.” (Ö10)

Araştırma bulgularından hareketle açık liseye geçişin sağladığı avantajlar temasına ait alt tema ve kodlar Tablo 14’te yer almaktadır.

Tablo 14			
Açık liseye geçişin sağladığı avantajlar			
Tema	Alt Temalar	Kodlar	f
Avantajlar	Zaman	Zaman kazanma	6 (Ö1, Ö3, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10)
		Kendine vakit ayırma	2 (Ö2, Ö6)
	Fizyolojik katkı	Yorgunluğu engelleme	3 (Ö7, Ö9, Ö10)
		Stresi engelleme	1 (Ö9)
		Enerjik olma	1 (Ö3)
	Disiplin	Kendi disiplinini sağlama	3 (Ö1, Ö4, Ö9)
	Sınav	Etkili / Verimli hazırlanma	3 (Ö1, Ö5, Ö8)

Tablo 14’ten de görüldüğü üzere avantajlar teması altında en fazla görüş bildirilen alt tema, zaman alt teması olmuştur. Zaman alt teması altında zaman kazanma (f=6) ve kendine vakit ayırma (f=2) kodları oluşmuştur. Diğer alt tema olan fizyolojik katkı başlığı altında yorgunluğu engelleme (f=3), stresi engelleme (f=1) ve enerjik olma (f=1) kodları oluşmuştur. Bir başka alt tema olan disiplin adı altında kendi disiplinini sağlama (f=3) kodu oluşmuş ve son olarak sınav alt temasında ise etkili/verimli hazırlanma (f=3) kodunun oluştuğu görülmektedir. Yukarıda sözü edilen görüşler öğrencilerin açık liseye geçiş kararlarını uygulamaya geçirdikten sonraki izlenimleri doğrultusunda ortaya koydukları görüşlerdir. Bu konudaki öğrenci görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Okulda aldığınız derslerden verim alamıyorsanız ya da gün içerisinde çalışacak vakit bulamıyorsanız kesinlikle çok mantıklı bir karar. Ancak bu konuda iradeli olmak ve çevrenizin size karşı tutumu fazlasıyla önem taşıyor. Hayat düzeninizi okula gider gibi kalkıp ders çalışmaya ayırdığınızda ve çeşitli kurslarla desteklediğinizde çok güzel sonuçlar elde edebilirsiniz. Aileniz de sanki okula gidiyormuşsunuz gibi davranmalı ve ders çalıştığınız süre boyunca asla size bir iş vermemeli ya da sizle sohbet etmeye gelmemeli. Kısacası sizi engelleyecek herhangi bir davranışta bulunmamalı.” (Ö1)

“Avantajları, kendine vakit ayırman ve kendin için bir şeyler yaptığını görüp daha da motive olman. Aslında, sonuçta 17 yaşında biri anaokulunu da sayarsak 12. Sınıfın 2. Dönemine kadar örgün eğitimden kendisi için açık liseye geçme kararı vermesi kimisi için küçük kimisi için büyük karar olsa da benim için değerli bir karardı. İyi olacağını biliyordum ama arkadaşlarımdan ve değerli hocalarımdan ayrılmak üzdü biraz. Sonrasında alıştım. Kendime vakit ayırmam benim fikrim olduğu için bana çok şey kattı. Dediğim gibi geliştirdim ve iyi hissediyorum. Avantajları bunlardı benim için.” (Ö2)

“Avantajı, daha enerjik olunuyor ve zaman çok fazla bizim oluyor.” (Ö3)

“Avantajı, kendine göre daha iyi bir düzende, disiplin doğrultusunda bir şeyler yapma denilebilir. Kendini kontrol edebiliyorsen avantaj ortaya çıkar.” (Ö4)

“Avantajı, sınava daha iyi hazırlanarak girmemi sağladı.” (Ö5)

“Derslerime, kendime ve aileme daha fazla zaman ayırabilmeye başladım. Avantajıyla ilgili ilk aklıma gelen bunlar.” (Ö6)

“Geçmekteki amaçlarım ve bunların beklediğimiz gibi ilerlemesi avantajları olarak sayılabilir. En başta zaman kaybını engellemek, bunun dışında gereksiz yorgunluğu engellemek falan.” (Ö7)

“Avantajı, sınava daha iyi odaklanabilmek. Çünkü sınavda olmayan derslerle uğraşmak zorunda kalmıyorsunuz.” (Ö8)

“Avantajları; okul olmadığından kendi düzeninizi kendiniz yönetmeniz ve tam olarak günlük programınızı istediğiniz gibi ayarlayabilmeniz, daha az yorucu bir rutin, daha az stres ve zaman kaybına sebebiyet verebilecek etkenlerin artık çevrenizde olmayışı.” (Ö9)

“Benim geçme amacım ve beklentimin karşılanması avantaj olarak söylenebilir. Yani yeterince zamanınız kalması. Aynı zamanda sizi ekstra yoracak şeylerin olmaması avantaj bence.” (Ö10)

Öğrencilerin açık liseye geçişin getirdiği zorluklar teması altındaki görüşleriyle oluşan alt tema ve kodlar Tablo 15’te yer almaktadır.

Tablo 15			
Açık liseye geçişin getirdiği zorluklar			
Tema	Alt Temalar	Kodlar	f
Zorluklar	Sosyal yaşam	Sosyal ilişki eksikliği	4 (Ö1, Ö5, Ö7, Ö8)
		Yalnızlık duygusu	1 (Ö2)
		Ortamin sabitliği	1 (Ö2)
	Sınav	Çalışma disiplini kuramama	4 (Ö3, Ö4, Ö9, Ö10)
		Plansızlık	1 (Ö10)

Tablo 15’te görüldüğü gibi açık liseye geçişin getirdiği zorluklar sosyal yaşam ve sınav alt temalarında toplanmıştır. Sosyal yaşam alt teması bağlamında sosyal ilişki eksikliği (f=4), yalnızlık duygusu (f=1), ortamın sabitliği (f=1) kodları oluşmuştur. Sınav alt teması kapsamında ise çalışma disiplini kuramama (f=4) ve plansızlık (f=1) kodları oluşmuştur. Bu konuya ilişkin katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Ben açığa geçtiğimde sosyalliğimin düşeceği konusunda korkuları vardı çevremdeki insanların. Ama dershaneye gittiğim için bu bende bir dezavantaj oluşturmadı.” (Ö1)

“Dezavantajı sanırım tek evde odanda yalnız ders çalışıyor olup sıkıldığında etrafında kitaptan başka bir şeyin olmaması. Hele tek çocuksan daha da zor tabi. Her zaman evde olmalıyız diye bir kaide de yok sonuçta. Tabii ki arada sırada ders çalışma ortamımı değiştiriyorum. Benim içinde değişiklik oluyor.” (Ö2)

Dezavantajı, bir iki gün bırakınca, bir disiplin olmayınca hemen ipin ucu kaçıyor. (Ö3)

Dezavantajı, disiplinsizlik doğrultusunda bir şeyler yapamama olabilir. Açığa geçmekteki en tehlikeli şey bu bence. Şu ana kadar ben bir dezavantaj yaşamadım ama açığa geçince böyle bir durumun yaşanma ihtimali var. (Ö4)

“Dezavantajı, sosyal ilişkilerim bir tık zayıfladı.” (Ö5)

“Dezavantajları, eskisi kadar arkadaş ortamının içinde değilim. Yine görüşüyoruz ama okuldaki kadar uzun zaman geçirmiyoruz haliyle. Yani sosyalliğin biraz azalması dezavantaj bence.” (Ö7)

“Dezavantajı, arkadaşlarımdan uzaklaşmak. Okulda güzel sohbet ortamı oluyordu. Bundan uzaklaşmak.” (Ö8)

“Dezavantajları ise zaman zaman bu düzeni istikrarlı bir şekilde ilerletebilmekte zorlanabilirsiniz ve kendi kendinizi yönetemediğinizde size rehberlik edecek birine ihtiyaç duyabilirsiniz.” (Ö9)

“Dezavantajları da arkadaşlarımla geçirdiğim zamanın azalmış olması. Diğer bir dezavantaj da kendi kendinizi kontrol etmek gerekiyor. Birazcık gevşediğiniz zaman her şey bozulabilir. Gününüzü iyi planlamak gerekli. İyi bir planlama yapmazsanız bu süreci götüremezsiniz.” (Ö10)

Öğrencilerin açık liseye geçmeyi düşünen öğrencilere ilişkin önerileri ve bunlara bağlı alt tema ve kodlar Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16			
<i>Açık liseye geçmeyi düşünen öğrencilere öneriler</i>			
Tema	Alt Temalar	Kodlar	f
Öneriler	Kendini tanımak	İradeli olma	9 (Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10)
		Planlı olma	4 (Ö1, Ö2, Ö7, Ö10)
		Disiplinli olma	3 (Ö2, Ö3, Ö10)
	Dış faktörler	Zamana ihtiyaç duyma	3 (Ö2, Ö3, Ö9)
		Ortamın müsait olması	2 (Ö1, Ö6)
		Aile takibi	1 (Ö7)

Tablo 16’da görüldüğü gibi katılımcıların açık liseye geçmeyi düşünen öğrencilere önerileri kendini tanımak ve dış faktörlere bağlı öneriler olmak üzere iki alt tema altında toplanmaktadır. Öğrencinin kendini tanınmasıyla ilgili olarak iradeli olma (f=9), planlı olma (f=4) ve disiplinli olma (f=3) kodları oluşmuştur. Öte yandan diğer faktörlere bağlı önerilerde ise zamana ihtiyaç duyma (f=3), ortamın müsait olması (f=2) ve aile takibi (f=1) kodları oluşmuştur. Bu konudaki katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Eğer planlı ve programlı çalışabilen iradeli biri ise, evde çalışıyorsa ve dikkatini dağıtacak bir ortam yoksa özellikle üniversite sınavına hazırlanan öğrencilere kesinlikle öneriyorum.” (Ö1)

“Yani eğer erken kalkıp çalışacaksanız, gününüzü ders çalışmaya ayıracaksanız gerçekten geçin ve kendinize zaman ayırmak istiyorsanız tabii ki de baştan programınızı oturtmaya bakın. Eminim ki bu size çok iyi gelecektir.” (Ö2)

“Her dakikamız bile değerli. O yüzden boş durmak yok. Disiplinli ve sürekli çalışmaya devam etmeliyiz. Zaman konusunda sıkıntı yaşayan, disiplinli olduğuna inananlara öneririm. Açığa geçtiğinizde zamanı tamamen kendiniz ayarlamamız gerekiyor. Daha serbestsiniz ama bence bu risk olabilir. Kendini tanımak gerekiyor. Devam ettirebilmek çok önemli. İlk bir iki hafta her şey güzel olabilir ama sonra ipin ucu kaçabilir.” (Ö3)

“Amaçları doğrultusunda, kendine güvenen, yaparım diyen geçsin. Herkes kendini daha iyi tanıyor. Kararı verecek olan kendisi. Hevese kapılıp geçerseler daha da olumsuz sonuçlanabilir.” (Ö4)

“Evde tek başına çalışırken verim alabileceğini düşünenler açık liseye geçmeli.” (Ö5)

“Ev ortamı müsait olan ve çalışabileceğine inanan arkadaşlarımın geçmesini öneririm. Özellikle son sınıfta.” (Ö6)

“Evde çalışabileceğine inanan herkes geçebilir. Çalışmalarını iyi planlayan, aksatmayan geçebilir. Çünkü okuldaki gibi belli ders saatleri yok. Her şeyi kendin düzenlemen gerekiyor. Tabi ailelerin de iyi takip etmesi gerekir bence. Bunlar olacaksa herkes geçebilir.” (Ö7)

“Tamamen kendilerinin vereceği karar. Sürdürebileceğini düşünüyorsa ve bireysel çalışabiliyorsa herkes geçsin derim.” (Ö8)

“Okuldaki yazılı sınavlara ve üniversite sınavında sorumlu olmadığınız derslere çalışmakla zaman kaybetmek istemiyorsanız ve kendi kendinize çalışabileceğinizi düşünüyorsanız açık lise sistemine geçebilirsiniz. Üniversiteye daha iyi hazırlanmak için güzel bir fırsat olduğunu düşünüyorum. Zamanınız size kalacaktır ve bu süreçte zamanı tutumlu kullanmanın çok önemli olduğunu düşünüyorum.” (Ö9)

“Bence kendini iyi tanıyanlar ve düzenli çalışabilecekler geçmeli. Plan, program oturtmak gerekiyor. Disiplinli davranılırsa öneririm. Diğer türlü çalışmayı bırakın okula gittiğimiz dönemden bile daha kötü bir duruma gelebiliriz.” (Ö10)

Araştırma bulgularında görüldüğü gibi öğrenciler genellikle merkezi sınav etkisi ile açık liseye geçtiklerini, açık liseye geçişin bazı avantaj ve dezavantajları olduğunu belirterek, ortaöğretim öğrencilerine değişik önerilerde bulunmaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Türkiye’de sınav sistemi gün geçtikçe okulları eğitim öğretimin amaçlarından uzaklaştırmakta ve okul eğitimi ikinci planda kalmaktadır. Okullarda dersler sınavlarda soru gelebilecek konulara indirgenerek, öğrencinin bir bütün olarak gelişimi göz ardı edilmektedir. Bu süreçte öğrenciler, anne babalar ve öğretmenler çaresizlik içinde daha çok sınava odaklanmaktadır. Bireyin yaşamına yön verecek kararlar sınavlardan elde edilen puanlara göre oluşturulmaktadır. Sınavlar yalnızca okulları değil, milyonlarca ailenin yaşamını strese sokmaktadır (Türk Eğitim Derneği [TED], 2010). Merkezî sınavın etkisinin her geçen gün artması yeni arayışları beraberinde getirmiştir. Sınava daha etkili hazırlanabilmek için zaman, verimlilik, fiziksel dayanıklılık gibi konularda avantaj sağlama amacıyla tercih edilen yöntemlerden biri de açık liseye geçiş olmuştur. Açık liseye geçişin üniversite sınavına etkili hazırlanma da kolaylık sağlaması ile birlikte, açık lise sisteminin ders yükünün az olması, üniversite sınavına erken girebilme olasılığı gibi sistemseller avantajlar da veli ve öğrencilerin açık liseye yönelmelerini olumlu etkileyebilmektedir.

Veli Görüşlerine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırmada veli görüşlerine ilişkin elde edilen önemli bulgulardan biri öğrencinin açık liseye geçmesi konusundaki veli etkileridir. Görülmektedir ki veliler akademik kaygılar

doğrultusunda öğrencilerinin örgün öğretimden açık liseye geçişine olumlu etki yapmaktadır. Bu olumlu etki öğrenciyi desteklemek, öğrencinin isteğine ikna olmak ve öğrencinin açık liseye geçişi konusunda doğrudan yönlendirmek şeklinde karşılık bulmuştur. Velilerin olumlu etkide bulunmalarının sebepleri arasında merkezî sınavlara hazırlanmanın yorucu bir süreç olduğu gerçeği bulunmaktadır. Özellikle sınav döneminde öğrencilerin okul eğitimi ile birlikte dersane, özel kurs, özel ders gibi destek eğitimleri birlikte götürmeye çalışması yorucu olmaktadır. Bakioğlu ve Bahçeci'nin (2010) belirttiği gibi, veliler lise tercihinde özellikle öğrencilerinin üniversite sınavında başarılı olmasını sağlayacak liseleri tercih etmektedirler. Bu durumda, veliler doğal olarak öğrencilerinin üniversite sınavında başarılı olması için özel okul, özel ders, özel kurs, okul değiştirme, açık liseye yönelme gibi farklı arayışlar içine girmektedirler. Gümüş'e (2021) göre, açık liseye geçişin nedenleri arasında özellikle 11. ve 12. sınıfta okulu anlamsız bulup, üniversiteye hazırlanmak için dershaneye, etüt merkezine ya da özel derse yönelme gibi nedenler yer almaktadır. Velilerin görüşlerinden hareketle öğrencilerin örgün eğitimin verimsiz olduğuna yönelik olumsuz yorumları, velilerin açık liseye geçişle ilgili öğrenciler üzerinde olumlu etki yapmalarında etkili olmaktadır. Açık liseye geçişte ailenin etkisi konusunda Yüksel'in (2021) araştırmasında da bu araştırmayla benzer olarak ailelerin çoğunluğunun açık liseye geçme konusunda öğrencisini desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan ve mesleği öğretmen olan velilerin özellikle açık öğretim sisteminin avantajlarını bilmesi, öğrencisinin açık liseye geçmesinde yönlendirici kişinin veli olması sonucunu ortaya çıkarmıştır. Öte yandan görüşme sorularında ve bulgular kısmında “olumsuz etki” adı altında bir tema oluşturulmuşsa da bu tema altında velilerin konuya ilişkin ilk izlenimleri doğrultusundaki olumsuz yaklaşımları mevcuttur. Diğer bir deyişle açık liseye ilk olarak olumsuz yaklaşan velilerin tamamı, daha sonra öğrencisinin açık liseye geçişine onay vermiştir. Velilerin açık liseye geçişle ilgili ilk olarak olumsuz tutum geliştirmelerinin altında bilgi eksikliğinin olduğu görülmektedir. Bu bilgi eksikliğinin temelinde sınava hazırlanmak için örgün öğretimi terk etme uygulamalarının varlığından habersiz olma ve açık öğretim sistemi hakkında bilgi sahibi olmama bulunmaktadır. Öte yandan toplumdaki eğitim algısında var olan ve yıllardır süregelen örgün eğitim görme beklentisi ve alışkanlığı açık öğretim sistemine geçiş için ön yargı da oluşturmaktadır.

Veli görüşlerinden elde edilen diğer tema açık liseye geçiş nedenidir. Araştırma sonucunda öğrencilerin açık liseye geçiş nedenlerinin genel olarak merkezî üniversite sınavına daha iyi hazırlanma isteği ve beklentisi olduğu, açık lisedeki ders sayısının az olmasının da avantaj olduğu, okul derslerinin verimli olmadığı görüşüne dayanmaktadır. Ancak, araştırma

sonuçlarından farklı olarak açık liseye geçişle ilgili yapılan çalışmaların çoğu öğrencilerin açık liseye geçişlerini ekonomik, ailevi, psikolojik sebepler gibi zorunlu sebeplere dayandırmaktadır. Pek çok araştırma öğrencinin açık liseye geçişinde ekonomik durumun kötü olması, öğrencinin ailesine bakmak zorunda kalması, ailevi sorunların ve imkânsızlıkların olması, okulu sevmeme, okulda yaşanmış olumsuz olaylar ya da okula ilişkin olumsuz tutumlar şeklindeki psikolojik sebeplerin etkili olduğu üzerine odaklanmaktadır. Örneğin, Belen vd.’e (2021) göre, evin geçimini sağlamada para kazanma zorunluluğu ekonomik bir neden olarak öğrencileri açık liseye geçmeye zorunlu bırakmaktadır. Bazı araştırma raporlarında da (TEDMEM, 2019), lise çağında açık lisenin tercih edilmesine dönük faktörlerden biri olarak öğrencilerin ve ailelerin ekonomik yoksulluğu olduğu, birçok öğrencinin çalışarak gelir elde etmek için örgün eğitim dışına çıktığı ifade edilmektedir. Görüldüğü gibi, araştırmada açık liseye geçiş nedenleri arasında ekonomik nedenlerin yer almaması ve açık liseye geçişlerin akademik başarı kaygısına dayanması yukarıda sözü edilen tespitlerden farklılık göstermektedir. Araştırma sonucunda açık liseye geçişteki en önemli faktörlerden olan merkezî sınav etkisi, Çam Tosun ve Bayram’ın (2015) araştırmasında ortaya çıkan “*son yıllarda üniversite sınav sisteminden kaynaklı olarak örgün öğretimdeki öğrencilerin açık öğretim lisesine nakillerinin yapıldığı*” sonucu ile benzerlik taşımaktadır.

Veli görüşlerine ilişkin bulgulardan “açık liseye geçiş nedeni” teması altında açık lise sistemine ilişkin olarak sistemin avantajları ve ders yükünden kaynaklı avantajlar açık liseye geçiş nedeni olarak belirtilmektedir. Özellikle mesleği öğretmen olan veliler, örgün öğretimdeki 320 krediye karşılık açık öğretim sisteminde 170 krediyle mezun olabilmek durumunu avantaj olarak belirtmişlerdir. Millî Eğitim Bakanlığı internet sitesinde bulunan “*Açık Öğretim Lisesini 2,5 yılda bitirme imkânı vardır. Açık Öğretim Lisesine yeni başlayan öğrenciler için mezuniyet kredisi 170 kredidir* (MEB, 2021b)” ifadesi, velilerin bu görüşünü doğrulamaktadır. Ayrıca, açık öğretim sisteminde sınavların 4 temel dersten yapılması, üniversiteye hazırlanan öğrencilerin iş yükünü azaltmakta ve bu durum açık lisenin tercih edilmesine neden olmaktadır. Yine aynı tema altında örgün öğretim kaynaklı olarak yorgunluk, örgün öğretimin faydalı olmadığı düşüncesi, boş geçen derslerin olması şeklinde görüş belirtilmektedir. Aynı temanın doğrudan doğruya merkezî sınavı etkileyen boyutunda ise üniversite sınavına hazırlanabilmek için zaman kazanma beklentisi ile verimli çalışma kaynaklı görüş olarak belirtilmiştir.

Veli görüşlerine göre velilerin ilk olarak öğrencisinin açık liseye geçmesini istememe nedeni olarak açık lise sistemi hakkında bilgi eksikliğinin olduğu, öğrencisinin sosyalliğinin

azalacak olmasının etkisi, lise diplomasının önemli olduğu düşüncesi şeklinde görüş belirttikleri görülmektedir. Bilgi eksikliği konusunda “olumsuz etki” temasında da ortaya çıkan açık öğretim sistemi hakkında bilgisinin bulunmaması açık liseye geçişi istememe sebepleri arasındadır. Öte yandan örgün eğitim terkinin istememenin altında yatan bir başka konu ise öğrencisinin sosyalliğinin azalacak olmasıdır. Çünkü bilindiği gibi, örgün eğitimdeki okul kavramı sadece teorik derslerden ibaret olmayan, örtük öğrenmelerin bulunduğu, iletişim becerilerini barındıran, etkileşimin fazla olduğu bir yapıdır. Bu yönüyle örgün öğretim terki bunların da terki anlamına gelmektedir. Araştırmaya katılan bir veli tarafından ifade edilen görüş ise “*örgün öğretim ve açık öğretim lise diplomasının eşit önemde olmayacağı*” düşüncesidir. Bu yönüyle de toplumsal algıda örgün öğretimin daha kıymetli görüldüğü yorumunu yapmak yanlış olmayacaktır.

Veliler, açık liseye geçiş sonrasındaki süreçle ilgili olarak bu geçişin güçlü yönlerine ilişkin doğrudan merkezî sınava etki eden zaman kazanma, verimlilik artışı, ders sayılarının azalması görüşlerini ortaya koymuştur. Veliler, okuldaki derslerin bir kısmının gereksiz olduğunu, ders içeriklerinin üniversite sınavı ile uyumlu olmadığını ve sınavda soru sorulmayacağını, bu durumun öğrencilerde gereksiz yorgunluk yarattığını belirtmiştir. Aynı zamanda okulda alınan derslerin üniversite sınavına hazırlanmak konusunda yetersiz olduğu görüşleri ifade edilmiştir. Bu sonuç, Şahin ve Uysal’ın (2017) “*Açık lise, üniversiteye hazırlanmak ve dershaneye daha fazla zaman ayırmak için daha elverişli bir yol olarak görülmektedir*”, sonucuyla paralellik göstermektedir. Açık liseye geçiş deneyimlendikten sonra, var olan beklentilerin gerçekleştiği yönünde görüş belirtilmesi de verilen kararın doğru bir karar olarak düşünülmesi bakımından dikkate değerdir. Açık liseye geçişte güçlü yön olarak ifade edilen diğer bir başlık öğrenciye etkidir. Bu kapsamda ise açık liseye geçişle ilgili öğrencinin sorumluluk alması ve öz disiplin kazanması güçlü yön olarak görülmektedir. Bu noktada öğrencinin süreci kendi çabalarıyla götürüyor olması, sorumluluk bilincinin gelişmesi bakımından önemli görülmüştür. Çünkü Uğur ve Okur’un da (2016) belirttiği gibi, açık öğretimde öğretmen merkezli yaklaşımların yerine öğrenci merkezli bir anlayış olduğu söylenebilir.

Veliler tarafından belirtilen açık liseye geçmenin zorluklarına ilişkin görüşler planlamayla ilgili olarak planlama zorlukları ve disiplin sağlayamama şeklindedir. Örgün öğretimin özünde var olan planlı ve programlı olma özelliği, açık liseye geçişle birlikte devre dışı kalacak ve öğrencinin devam eden eğitim hayatında daha fazla sorumluluk alması ve öz disiplin gerekecektir. Bu yönüyle hem öğrencinin kendi çalışma düzenini oturtması ve takip

etmesi hem de sürecin veli tarafından daha sıkı takip edilme gerekliliği açık liseye geçişin önemli zorlukları olarak ifade edilmiştir. Çünkü örgün öğretimin öğrencinin hayatında düzenlediği uyku düzeni bile öğrencinin gününü değerlendirme açısından oldukça önemli görülmektedir. Öte yandan velilerin açık liseyi istememe nedeni olarak da belirttikleri sosyalliğin azalacak olması düşüncesi açık liseye geçişle birlikte gerçekleşmiş ve velilerce sosyalliğin azalması şeklinde bir başka zorluk olarak belirtilmiştir. Öğrencinin örgün öğretimden koparılması, gününün çoğunu geçirdiği okul ortamından ve arkadaş ortamından da koparılması anlamına gelmektedir. Bu yönüyle okulun sadece teorik bilgilerin yer almadığı, örtük öğrenmelerin olduğu, insan ilişkilerinin geliştiği, iletişim ve etkileşimin olduğu bir yer olması velilerce de bilinmekte ve bu durum açık liseye geçişin zorlukları arasında ifade edilmektedir.

Velilerin açık liseye geçişe ilişkin diğer velilere önerileri iki başlık altında toplanmaktadır. İlk olarak öğrenci özelliklerine bağlı öneriler öğrenciyi tanıma, öğrenciyi destekleme, öğrenciyi takip etme, sürdürülebilir olma şeklinde ifade edilmiş ve açık liseye geçiş kararında bu başlıklar üzerine iyi düşünülmesi gerektiği vurgulanmıştır. Yani kısaca ifade etmek gerekirse, velilere göre öğrencinin açık liseye geçmesine karar verirken öğrenci özelliklerinin iyi bilinmesi gerekmektedir. Açık liseye geçiş süreciyle ilgili bir başka öneri ise maddî yeterliliğe sahip olmakla ilgilidir. Merkezî sınavlar yoluyla oluşturulan rekabet ortamında öğrenciler daha iyi bir kuruma yerleşebilmek için daha fazla çaba sarf etmek, ders çalışmaya daha çok zaman ayırmak durumunda kalmaktadırlar. Bunun yanı sıra oluşturulan rekabet ortamlarının doğal bir sonucu olarak öğrencilerde ek öğrenme desteğine ihtiyaç duyulmaktadır (Türkan ve Çeliköz, 2018). Veli görüşlerine göre öğrencinin örgün öğretim dışına çıkması da hem özellikle 12. sınıf derslerini alamayacak olması bakımından hem de üniversite sınavına daha etkili hazırlanması bakımından ek öğrenme desteğini gerekli kılmaktadır. Veliler bunların özel ders, dersane, özel kurs gibi maddî yeterlilik gerektiren yöntemlerle çözülmek zorunda olunacağını belirtmektedir.

Öğrenci Görüşlerine İlişkin Tartışma ve Sonuç

Araştırma sonucunda veli görüşlerine paralel olarak öğrenci görüşlerine göre de öğrencilerin açık liseye geçmelerinin temel nedenlerinden biri merkezî üniversite sınavına daha iyi hazırlanmaktır. Araştırma bulgularından farklı olarak Sözer (2017), örgün öğretimin dışına çıkmayı okulun uzak ve yetersiz olması, mecburiyet, arkadaş yönlendirmesi, başarısızlık, ilgisizlik gibi gerekçelere dayandırmaktadır. Ayrıca, açık öğretim lisesine devam etmeyi ise meslek sahibi olma, açık lisenin kolay olduğunu düşünme, kendini geliştirme ve

gerçekleştirme, hem çalışıp hem okuyabilme, eğitimini tamamlama, kendine daha fazla zaman ayırabilme, evliyken okuyabilme gibi gerekçelerle açıklamaktadır. Ortaöğretim öğrencilerinin örgün öğretim dışına çıkma nedenlerinin ele alındığı bir araştırmada 9., 10., ve 11. sınıflarda ortak neden olarak “başarısızlık”, “maddî imkânsızlık” ve “okulu sevmemek” gösterilirken, 12. sınıf öğrencilerinin örgün öğretim dışına çıkma nedeni olarak ise “açık lisede istediği bölümü okumak” ve “okula örgün devam etmeyi gereksiz bulmak” nedenleri ön plana çıkmaktadır (Kaya, 2019). Bu sonuçlardan özellikle örgün öğretimi gereksiz bulma sonucu bu araştırma sonucu ile benzerlik taşımaktadır. Eryılmaz Ballı ve Kartal’a (2020) göre öğrencilerin örgün öğretimi terk etmelerinin nedenleri arasında çevre kaynaklı nedenlerde arkadaşların etkisinin, bireysel nedenlerde ise başarısızlık kaygısının, kendini yalnız ve değersiz hissetmenin, cinsiyetin ve okula bakışın etkili olduğu görülmektedir. Belen vd.’e (2021) göre öğrencilerin örgün öğretimi bırakıp açık liseye geçme sebepleri arasında kişisel ve psikolojik sebepler yer almaktadır. Bunlar arasında okulu sevmeme, okuldaki olumsuz yaşantılar, para kazanmanın cazibesi, evin geçimini sağlamada öğrencinin rolünün olması gibi sebepler yer almaktadır. Bir başka çalışmada ise açık liseye başvurma nedeni olarak orta öğrenimi tamamlama isteği, üniversiteye devam etme, bilgilerini geliştirme arzuları yatmaktadır (Adıyaman, 1997). Bu araştırma sonuçlarında ise açık liseye geçme nedeni olarak bizzat üniversite sınavına hazırlanma amacının gösterilmesi diğer araştırmalardan farklılık göstermektedir. Şahin ve Uysal’a (2017) göre öğrencilerin öğrenimlerini açık lisede sürdürme nedenleri ekonomik, ayrımcılık, okul disiplin ve kurallarına uyum sağlayamama ve kişisel faktörlere dayanmaktadır. Çeliktaş ve Yüksel’in (2020) araştırma sonucuna göre, çocukluk hayali meslekler bazı gençleri çalışma hayatına yönelterek okul terkine sebep olmaktadır. Ancak okul terki, günümüzde örgün eğitim sisteminde öğrenim gören gençlerin hayallerindeki mesleğe ulaşmanın bir yöntemi olmamalıdır. İsteddiği mesleği yapmak adına bireyin eğitimini yarıda bırakması ortaya çıkacak faydanın tesirini azaltmaktadır. Çam Tosun ve Bayram’a (2015) göre ise açık liseyi tercih eden kadın öğrenciler bu tercihlerini ailevi nedenler ve başka alternatiflerinin olmaması olarak ifade etmektedirler. Oysa literatürde yer alan bu sonuçlardan farklı olarak araştırma sonucuna göre, öğrencilerin açık liseye yönelmelerinin temel nedeni merkezî sınav uygulamalarıdır. Özellikle lisenin son yılında uygulamaya geçirilen ve sınava daha etkili hazırlanabilmek için tercih edilen bu uygulama sınava hazırlanan öğrenciler arasında iyice yaygınlaşmaktadır. Öte yandan literatürde ders başarısı arttıkça okul terkinin azaldığına ilişkin araştırma sonuçları da (Dirik, 2020) mevcuttur. Bu sonuçlar, araştırma sonucuyla farklılık göstermektedir. Çünkü bu çalışmada özellikle akademik beklentisi ve başarısı yüksek öğrencilerin örgün öğretimi terk

ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan görüşmelerde öğrenciler, açık liseye geçmek istemelerini merkezî üniversite sınavına dayandırmaktadır. Bu kapsamda sınava hazırlanmayı etkileyen faktörler olarak zamana ihtiyaç duyma, verimli çalışma, yorgunluğu azaltma gerekçeleriyle açık liseye geçmeyi istemektedirler. Okulda boş geçen ve verimsiz olan derslerin olması, merkezî sınavda soru sorulmayan derslerin zaman kaybı olarak algılanması da gerekçe olarak belirtilmektedir. Üniversite sınavı ve okul ilişkisi geçmişten günümüze sorgulanan konu olmaya devam etmektedir. Kutlu'ya (2001) göre okulun üniversite sınavında yoklanan bilgi ve becerileri kazandırmadığı düşüncesi, okul öğrenmelerinin üniversite sınavında çıkan sorularla ilişkili olmadığı düşüncesi, okul sınavlarındaki soru tekniğiyle üniversite sınavındaki soru tekniğinin aynı olmadığını düşünme, üniversite sınavı ve okul uyumunu sorgulamaya açması bakımından mevcut olan algılardır. Bu görüşlerden hareketle, öğrencilerin gözünde örgün eğitim kurumlarının üniversite sınavına hazırlanma konusunda yetersiz olduğu ve merkezî sınavlara hazırlanma amacına hizmet etmediği algısı ortaya çıkmaktadır. Bu yönüyle de eğitim sisteminde tutarsızlık olduğu göze çarpmakta ve devlet okullarının merkezî sınavlara hazırlanma noktasında tek başına yetersiz olduğu düşünülmektedir. Bu koşullar öğrencileri dersane, kurs, özel ders gibi takviye eğitimlere mecbur bırakmakta, parasız eğitimin merkezî sınavlara hazırlanma noktasında ciddi eksiklikleri olduğu ve bekleneni veremediği algısını ortaya koymaktadır. Öğrencilerin açık liseye geçmelerinin nedeni olarak diğer faktörler başlığı altında ise okulun verimsiz geçmesi, ailenin önerisi ve aileden ayrı yaşama görüşleri ifade edilmiştir. Bu faktörler içerisinde öğrenciler görüş belirtirken doğrudan doğruya merkezî sınava hazırlığı işaret etmeseler de okuldaki zamanın verimsizliğini ifade etmişler, ailenin öneride bulunduğunu dile getirmişlerdir. Öğrencilerden birisinin “*aillesinden ayrı yaşadığını ve bu durumun onun iş yükünü artırdığını, ev işleri ve okulu birlikte götürmenin zor olduğunu*” belirtmesi de bu tespiti doğrulamaktadır. Araştırma sonuçları ile benzer şekilde Yüksel'e (2021) göre öğrenciler okulu verimsiz bulmakta, okula gitmenin zaman kaybı olduğunu düşünerek üniversite sınavına hazırlanmak için açık liseye yönelmektedirler. Ancak, Can'ın da (2019, s.42) belirttiği gibi, öğrencilerin ortaöğretimde eğitime erişiminin artırılması, okul terkleri ve öğrenci devamsızlıklarının önlenmesi, öğrencilerin açık lise gibi okul dışı kaynaklara yönelmelerini azaltacak çabalara ihtiyaç bulunmaktadır. Bazı araştırma raporlarında da (TEDMEM, 2019), “*zorunlu eğitim çağındaki çocuklar için açık öğretimin rutin bir alternatif haline gelmemesi, bu öğrencilerin istisnai haller dışında örgün eğitim içinde tutulması*” gerektiği vurgulanmaktadır. Avrupa Komisyonunun Eurydice ve Cedefop Raporu'na (2014) göre eğitim ve öğretimde okulu terk eden gençler, eğitime devam eden ve

hayatta başarılı olabilecekleri yeterlilikleri kazananlara göre hem toplumsal hem de ekonomik açıdan daha dezavantajlı olmaktadır. 2023 Eğitim Vizyonu belgesinde (MEB, 2018), “*akademik bilginin beceriye dönüşmesi sağlanacak*” hedefi doğrultusunda açık öğretim lisesi öğrenci sayısının azaltılmasına yönelik tedbirler alınacağı belirtilmiştir. Ancak, buna yönelik somut bir çalışma olmadığı görülmektedir. Görüldüğü gibi örgün öğretimin çağ nüfusu açısından önemi ve gerekliliği belirtilmekte, açık lise öğreniminin dezavantajları, sorunları ortaya koyulmakta, ancak bu sorunun çözümüne yönelik eğitim politikaları bağlamında bir çaba bulunmamaktadır.

Açık ve uzaktan öğrenme sistemi, öğrenenlerin gereksinimlerini, beklentilerini, ilgilerini, isteklerini ve yeteneklerini karşılayacak olanaklar sunabilmektedir (Güler, 2017). Bu doğrultuda açık liseye geçişin sınav sürecine etkilerine ilişkin öğrenciler, verimli çalışma, zaman kazanma, yorgunluğu azaltma ve çalışma ortamının rahatlığı görüşlerini belirtmişlerdir. Sıralanan bu özellikler, öğrencilerin açık liseye geçme amaçlarından olan merkezî sınava hazırlanma amacına doğrudan hizmet eden özellikler olarak görülmektedir. Araştırma sonuçları ile benzer şekilde, ulusal düzeydeki yazılı ve görsel basında yer alan bazı haberlerde öğrenciler, “*nitelikli olmayan bir devlet lisesinde bulunduğu açık liseye geçmenin en mantıklı karar olduğunu, 12. sınıfların çoğunun açık liseye geçtiğini hatta 11. sınıfların da geçmeye başladığını, okulda verilen eğitimin üniversite sınavı için yeterli olmadığını*” ifade etmişlerdir. Ayrıca, hem açık lise sisteminin ders yükü ve kredi avantajını kullanmak hem de okulda zaman harcamak yerine dershaneye giderek test çözme düşüncesi açık liseye geçişte etkili faktörler olarak belirtilmektedir. Okuldaki bazı derslerin önemli olmasına rağmen alan dışı olduğu için sınavda çıkmayacak olması bu dersleri öğrenciler gözünde zaman kaybı olarak göstermektedir (Fox Haber, 2022). Benzer şekilde bazı haberlerde ise öğrenciler; üniversiteye hazırlanmak için açık liseye geçme kararı aldıklarını, okulun vakit kaybı olduğunu düşünmeye başladıklarını, okul derslerinin zorladığını ve okulun zaman kaybı olduğunu hem dersane hem okulun yorucu bir süreç olduğunu belirtmişlerdir (Habertürk, 2022). Tüm bu gerekçeler okullarda nitelikli eğitim alınamadığından dolayı açık lise tercihinin yapıldığı sonucunu ortaya çıkarmakta ve araştırma sonuçları ile benzerlik taşımaktadır.

Açık liseye geçişle birlikte öğrencilerin beklentilerinin karşılanma durumuyla ilgili görüşlere göre açık liseye geçen öğrenciler, bekledikleri gibi sınava daha verimli hazırlandıklarını, konuların çoğunu tamamladıklarını, rahat bir çalışma alanı ve zamanına sahip olduklarını ifade etmektedirler. Ancak, üniversite sınavına hazırlık sürecinde açık liseye geçiş yaparak üniversite sınavına giren öğrencilerin sınav sonuçları ve başarı durumlarının bilimsel

olarak incelenmesi, bu konuda kapsamlı araştırmalar yapılması, açık liseye geçişin sonuçlarının anlaşılması ve yorumlanması bakımından daha anlamlı olacaktır.

Öğrencilerin açık liseye geçişlerinden sonraki deneyimlerine göre ifade ettikleri açık liseye geçişin avantajları temasında zaman alt temasına ilişkin olarak zaman kazanma ve kendine vakit ayırma görüşleri ifade edilmiştir. Araştırma sonuçları ile benzer şekilde, Kekeç ve Üstün'ün (2022) araştırma sonucunda da açık liseyi tercih nedenleri arasında zaman kısıtlılığı yer almıştır. Ancak, araştırma sonucundan farklı olarak örgün eğitimin zaman kaybı olarak görülmesi, çalışıyor olmak ve ekonomik kazanç beklentisiyle ilişkilendirilmektedir. Oysa bu araştırmada katılımcılar, örgün öğretimin zaman kaybına neden olmasını, merkezî üniversite sınavına yeterli düzeyde hazırlanamama ile ilişkilendirmektedir. Aynı temanın bir başka alt teması olan fizyolojik katkı başlığı altında yorgunluğu engelleme, stresi engelleme, enerjik olma konuları avantaj olarak görülmektedir. Diğer alt tema olan disiplin başlığında öğrenciler kendi disiplinini sağlamayı avantaj olarak görmektedir. Özü itibarıyla bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanıldığı açık ve uzaktan öğrenme ortamları, bireylere istedikleri zamanda ve istedikleri yerde ders materyallerine ulaşma olanağı sunmaktadır. Bu bağlamda, açık ve uzaktan öğrenme, öğrenen merkezli bir uygulama ile yapılandırmacı yaklaşımı benimsemektedir (Boz Yüksekdağ, 2016). Bu yönüyle açık lise sistemi öğrencinin süreci kendisinin yürütmesini gerektiren, öz disipline dayalı içsel motivasyonu gerektirmektedir. Okulu zaman kaybı olarak görme düşüncesi ve açık liseye geçtikten sonra öğrencinin kendi disiplinini sağlayacak olması, öğrencilerin açık liseye geçişlerinde önemli bir neden olarak gösterilmektedir. Benzer çalışmalar da üniversiteye hazırlık sürecinde okulun zaman kaybı olarak görüldüğü düşüncesini ve sürecin öğrenci tarafından planlanmasının önemsendiği düşüncesini destekler niteliktedir. Çetinkaya ve Demirel'in (2022) araştırma sonucuna göre örgün öğretim zaman kaybı olarak görülmekte, üniversite hazırlık sürecinde zamanın ve çalışma şeklinin öğrenci tarafından planlanmasının değerli görülmesi açık liseye geçmede etkili olmaktadır. Avantajlar temasının son alt teması olarak oluşan sınav alt temasında ise sınava etkili/verimli hazırlanma konusu avantaj olarak ifade edilmiştir. Çuhadar Öncü'nün (2017) AÖL'ye geçişin avantajları olarak devam zorunluluğunun olmaması, hem okuyup hem çalışma imkânı sağlaması, kılık kıyafet zorunluluğu olmamasını belirtmesi bu araştırma sonuçlarından farklılık gösterirken ödev, proje gibi yük olarak görülen çalışmaların olmaması ve sosyal hayata zaman kalması gibi sonuçları itibarıyla bu çalışma sonuçları ile benzerlik taşımaktadır.

Öğrenciler, açık liseye geçişin getirdiği zorluklarla ilgili olarak sosyal yaşama ilişkin sosyal ilişki eksikliği, yalnızlık duygusu ve ortamın sabit oluşunu bir zorluk olarak ifade etmişlerdir. Özellikle sosyalliğin azalması veli görüşleriyle de tutarlılık göstermektedir. Benzer şekilde Çuhadar Öncü'nün (2017) araştırma sonucunda da sosyalleşme zorluğu dezavantaj olarak belirtilmektedir. Sınavla ilgili zorluklarda ise çalışma disiplini kuramama ve plansızlık zorluk olarak görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin açık liseye geçmeyi düşünen öğrencilere önerileri kendini tanımak ve dış faktörlerle ilgili öneriler olmak üzere iki başlıkta toplanmıştır. Kendini tanıma alt başlığında iradeli olma, planlı olma, disiplinli olma konuları açık liseye geçmeden önce üzerinde düşünülmesi gereken konular olarak ifade edilmektedir. Dış faktörlerle ilgili olarak zamana ihtiyaç duyma, ortamın müsait olması gerektiği, aile takibinin önemi görüşleri ortaya çıkmıştır. Yani açık liseye geçiş karar verme aşamasında dış faktörlerin de uygun olması en az öğrenci özellikleri kadar önemlidir. Çünkü öğrenci ne kadar çok öz düzenleme ve öz disiplin becerilerine sahip olsa bile dış faktörlerin de ders çalışmaya uygun olması karar verme sürecinde dikkat edilmesi gereken bir özelliktir. Açık liseye geçen öğrenciler, sözü edilen şartlar sağlandığı takdirde açık liseye geçmeyi önerebileceklerini ifade etmektedir. Ancak, araştırma sonuçlarından farklı olarak Yüksel'in (2021) araştırma sonuçlarına göre ise öğrenciler, açık liseye geçiş nedeniyle pişmanlık yaşadıklarını, örgün öğretime geri dönmek istediklerini ve açık liseyi tavsiye etmediklerini belirtmişlerdir.

Son 15 yılın verilerine (MEB, 2021a) bakıldığında, açık öğretim lisesine kayıtlı öğrenci sayısının toplam ortaöğretim öğrenci sayısının içindeki oranı iki kattan fazla artmıştır. Bu artışta pek çok faktör etkili olurken eğitim politikaları bakımından da açık liseye yönlendirici bir tutum içerisinde olduğu göze çarpmaktadır. Zira Millî Eğitim Bakanlığının internet sitesinde açık öğretim lisesine ilişkin özellikle koyu puntolarla yazılmış bir şekilde “*Açık Öğretim Lisesini 2,5 yılda bitirme imkânınız vardır*” (MEB, 2021b), ibaresi bir bakıma açık öğretim lisesini teşvik eder niteliktedir. Yine aynı internet sayfasında açık liseye ilişkin öğrencileri cezbedici pek çok ifadeye yer verilmesi ve açık öğretim lisesinin örgün öğretim lisesine göre ciddi avantajları olması, öğrencilerin açık liseye yönelmelerinde etkili olmaktadır. Can (2019), öğrencilerin açıköğretim sistemine yönelmelerinin temel bir sorun haline geldiğini belirterek, eğitim politikaları bağlamında bu konuda tedbirler alınmasını önermektedir. Bu öneri ve araştırma sonuçları ile benzer şekilde gündemde yer alan bazı haberler de (CNN TÜRK, 2022), lise son sınıfta öğrenim gören öğrencilerin özellikle üniversite sınavına daha iyi hazırlanabilmek için örgün öğretimden ayrılarak açık liseye geçiş yaptıkları ve bu durum

karşısında Millî Eğitim Bakanlığının açık liseye geçişleri önlemek amacıyla komisyonlar kuracağı ve tedbirler alacağı belirtilmektedir. Ancak Aktaş Salman'ın (2018) belirttiği gibi, açık liselerdeki öğrenci sayısındaki artış ile ortaöğretimdeki kapasite ve öğrencilerin ihtiyaçları bakımından sorunlar olduğunu, açık liselerdeki eğitimin niteliğinin ve açık liselerin mevcut durumunun daha fazla sorgulanması ve araştırılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Eğitim sisteminde değişik iyileştirmelerin yapılma çabalarının söz konusu olduğu günümüzde, eğitim sisteminde karşılaşılan birçok sorunun ve eğitim sistemine özgü birçok olgunun aydınlatılması ve bu sorunlardan biri olan okul terki sorununun da ele alınması önemlidir (Taylı, 2008).

Sonuç olarak gerek velilerin gerekse öğrencilerin açık liseye geçişi düşünme sebeplerinin temelinde merkezî üniversite sınavına daha iyi hazırlanma isteği yatmaktadır. Bu amaçla öğrencilerin açık liseye geçişi ile zaman kazanma, verimli çalışma, yorgunluğu azaltma şeklinde beklentileri vardır. Bu konular katılımcılar tarafından en fazla görüş belirtilen konular olarak göze çarpmaktadır. Öte yandan açık liseye geçiş sonrası bu beklentilerin büyük oranda karşılandığının belirtilmesi, açık liseye geçişin beklentileri karşılama oranının yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ancak, bu konuda kapsamlı araştırma sonuçlarına ihtiyaç olduğu belirtilebilir.

Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlardan hareketle konuyla ilgili aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

1. Türk Eğitim Sisteminde merkezî sınavların büyük bir etkiye sahip olması, örgün öğretim kurumlarında yürütülen eğitim öğretim faaliyetleriyle merkezî sınavlar arasında bir denge kurulmasını gerektirmektedir. Bu noktada eğitim öğretimi tamamen merkezî sınav odaklı hale getirmenin çok doğru bir uygulama olmadığını belirtmekle birlikte okulların merkezî sınavı da destekleyecek bir sistem içerisine oturtulması yerinde bir uygulama olacaktır. Bütün öğretim kademelerinde yürütülen öğretim faaliyetleri merkezî sınavlara bağımlı olmaktan kurtarılmalı, buna uygun uygulanabilir eğitim planlaması yaklaşımları geliştirilmelidir. Ortaöğretim programları, öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve beklentileri ile öğretim kademeleri arası geçiş sistemi ile uyumlu hale getirilmelidir. Ortaöğretimden yükseköğretime geçiş sistemi de yeniden ele alınmalı, etkili bir yönlendirme sistemi oluşturulmalıdır.
2. Örgün öğretim kurumlarının merkezî sınav için yetersiz olduğu algısı değiştirilmelidir. Bu amaçla ulusal düzeyde okul yöneticileri, öğretmenler, öğrenciler ve velilere yönelik bilgilendirme ve yönlendirme çalışmaları planlanmalı ve uygulanmalıdır. Bu kapsamda açık ve uzaktan eğitimin olanaklarından yararlanılabilir.

3. Okulların öğrenciler gözünde zaman kaybı, yorgunluk sebebi gibi olumsuz algı oluşturan şekillerde görülmesinin önüne geçici faaliyetlerde bulunulmalı, ders programları gözden geçirilmelidir.
4. Açık lisenin her öğrenci tarafından sürdürülebilecek bir süreç olmadığı sonucundan hareketle açık liseyi örgün öğretimden avantajlı hale getiren özendirici uygulamalardan ve öğrencilerin yanlış kararlar verme ihtimalini destekleyici faaliyetlerden kaçınılmalıdır. En azından örgün öğretim ve açık lise, süre ve ders yükü bakımından benzer özellikler gösterirse açık lisenin özendiriciliğinden kaynaklı yanlış tercihlerin önüne geçilmiş olacaktır.
5. Örgün öğretimden açık liseye geçişte öğrenci özellikleri, zaman yönetimi ve planlama, veli desteği ve takibi, ekonomik dayanıklılık, ortam şartları gibi pek çok faktörün birlikte değerlendirilmesi daha sağlıklı karar verme için önemli görülmelidir.
6. Ortaöğretimde öğrencilere ve velilere yönelik kademeler arası geçiş ve öğretim sistemi ile ilgili etkili bir rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmelidir.
7. Öğrencilerin okulu gereksiz yorgunluk sebebi, verimsiz ve zaman kaybı olarak görmelerine sebep olan merkezî sınavlar ve ekonomik sorunlar ile diğer faktörlere yönelik pedagojik ve yasal önlemler alınmalıdır.

Kaynakça

- Adıyaman, Z. (1997). *Açıköğretim lisesi öğrencilerinin öğrenimi terk etme nedenleri ve öneriler*. (Yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aktaş Salman, U. (2018, 28 Mart). *Uzun hikaye-okuldan uzakta*. <https://www.egitimreformugirisimi.org/uzun-hikaye-okuldan-uzakta/>
- Atalay, F. (2017, 28 Eylül). *Sömürüye “açık lise”*. www.cumhuriyet.com.tr
- Avrupa Komisyonu/EACEA/Eurydice/Cedefop. (2014). *Avrupa'da eğitim ve öğretimde okul teriyle mücadele: Stratejiler, politikalar ve önlemler*. Eurydice ve Cedefop Raporu. Lüksemburg: Avrupa Birliği Yayınlar Ofisi.
- Bakioğlu, A. ve Bahçeci, M. (2010). Velilerin okul imajına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 31(31), 25-55.
- Belen, A., Kandak, M., Demir, E., Çekin, B., Demir, M. ve Kandak, D. (2021). Açık lise öğrencilerinin görüşleri doğrultusunda açık liseyi tercih nedenlerinin belirlenmesi: Ermenek örneği. *Uygulamalı Sosyal Bilimler ve Güzel Sanatlar Dergisi*, 3(6), 99-114.
- Boz Yüksekdağ, B. (2016). Açık ve uzaktan eğitimde öğrenme. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi(AUAd)*, 2(4), 127-138.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). Sınavlar üzerine düşünceler. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 345-356.
- Can, E. (2019). Türk eğitim sistemi: Ulusal göstergeler. *1. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi*, bildiri özetleri içinde (s.36-43). 4-6 Ekim 2019, İzmir.
- Can, E. (2017). Öğrenci görüşlerine göre merkezî sınavların etkilerinin belirlenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(58), 108-122.
- Can, E. (2010). Türk eğitim sisteminde merkezî sınavların yeri. *19. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayında sunulan sözlü bildiri*. Bildiri özetleri içinde (s.27-28). 16-18 Eylül 2010, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Lefkoşa/Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti.
- CNN TÜRK. (2022, 26 Aralık). *Açık liseye geçiş zorlaşıyor*. <https://www.cnnturk.com/video/egitim/lise/acik-liseye-gecis-zorlasiyor>
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma deseni, nitel, nicel ve karma yöntem araştırmaları*. (Çev. Ed. Selçuk Beşir Demir). Ankara: Eğiten Kitap.
- Çakır, R. ve Çolak, C. (2019). Lise öğrencilerinin okul terki riskine ilişkin görüşleri. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(21), 269-286.

- Çam Tosun, F. ve Bayram, A. (2015). Açık öğretim lisesinde artış: Kadın öğrenciler. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 13(49), 84-99.
- Çelikleş, M. H. ve Yüksel, H. (2020). Gençlerin örgün eğitimi terk etme nedenleri: Kütahya’da çalışan çırak gençler üzerine bir inceleme. Bedriye Tunçsiper ve Dilek İnan (Ed.), *Beşerî bilimler ekseninde güncel araştırmalar: kuramlar, kavramlar, uygulamalar*. (1. Baskı). İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Çetinkaya, S. ve Demirel, B. (2022). Öğrencilerin açık öğretim lisesini tercih nedenleri ve açık öğretim lisesi hizmetlerine yönelik görüşleri (Erzin Örneği). Halil Kamışlı (Ed.). *Research in Social Sciences, Volume II*, 79. İzmir: Duvar Yayınları.
- Çuhadar Öncü, E. (2017). *Ortaöğretim öğrencilerinin açık öğretim lisesine geçiş nedenlerine ilişkin öğrenci, okul yöneticisi, öğretmen ve veli görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demirel, Ö. ve Kaya Z. (2013). *Eğitim bilimine giriş* (8. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dirik, H. (2020). *Ortaöğretim kurumlarında okul terkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi/Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.
- Eryılmaz Ballı, F. ve Kartal, S. (2020). Okul terki araştırmaları: Sistematiik bir analiz çalışması. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 257-278.
- ERG. (2018). *Eğitim izleme raporu 2017-2018 yönetici özeti*. https://www.egitimreformugirisimi.org/wp-content/uploads/2017/03/EIR_YoneticiOzeti-1.pdf
- Fox Haber. (2022, 2 Ekim). *Eğitimin açığı. Çalar Saat Hafta Sonu*. https://www.youtube.com/watch?v=pmn5z1O5hGo&ab_channel=FOXHaber Erişim tarihi: 28 Kasım 2022.
- Güler, C. (2017). Açık ve uzaktan öğrenmede bireysel farklılık olarak yaş. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi(AUAd)*, 3(3), 125-145.
- Gümüş, A. (2021). Örgün eğitimden kopuş. *Evrensel*. <https://www.evrensel.net/haber/446721/orgun-egitimden-kopus>
- Habertürk. (2022, 27 Eylül). *Öğrencilerden YKS formülü: Açık lise*. https://www.youtube.com/watch?v=LVfM5F2JnRc&ab_channel=Habert%C3%BCrk TV, Erişim tarihi: 28 Kasım 2022.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (36. Basım). Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Kaya, F. (2019). *Ortaöğretim kademesinde örgün eğitim dışına çıkma durumunun çeşitli değişkenler açısından analizi (Malatya ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Kekeç, K. ve Üstün, A. (2022). Açık Öğretim Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin eğitimde karşılaştıkları sorunların akademik başarılarına etkileri. *International Academic Social Resources Journal*, 7(39), 722-731.
- Kutlu, Ö. (2001). Ergenlerin üniversite sınavına ilişkin kaygıları. *Eğitim ve Bilim*, 26(121), 12-21.
- MEB. (2018). *Güçlü yarınlar için 2023 eğitim vizyonu*. Millî Eğitim Bakanlığı. https://www.gmka.gov.tr/dokumanlar/yayinlar/2023_E%C4%9Fitim%20Vizyonu.pdf
- MEB. (2021a). *Resmî istatistikler*. <https://sgb.meb.gov.tr/www/resmi-istatistikler/icerik/64>
- MEB. (2021b). *Açık öğretim sistemi*. <http://aol.meb.gov.tr/www/acikogretim-sistemi/icerik/218>
- Sabah. (2021, 7 Aralık). *Örgün öğretimden açık öğretime geçiş-örgün öğretim nedir, açık öğretime geçiş şartları nelerdir?* www.sabah.com.tr, Erişim Tarihi: 12 Aralık 2022
- Sözer, Y. (2017). Mesleki açık öğretim lisesi öğrencilerinin örgün eğitim dışında olma nedenlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (30), 493-507.
- Şahin, B. ve Uysal, M. (2017). Açık öğretim lisesinin yetişkin eğitiminde katılım sorunsalı bağlamında incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 50(1), 127-159.
- Taylı, A. (2008). Eğitim sisteminde önemli bir sorun: Okulu bırakma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(30), 89-101.
- TEDMEM. (2019). *2018 eğitim değerlendirme raporu*. (TEDMEM Değerlendirme Dizisi 5). Ankara: Türk Eğitim Derneği.
- TED. (2010). *Ortaöğretime ve yükseköğretime geçiş sistemi özet rapor*. Ankara: Türk Eğitim Derneği.
- Türkan, A. ve Çeliköz, N. (2018). Ortaöğretim öğrencilerine yönelik özel ders eğilim ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 3(2), 398-410.
- Uğur, S. ve Okur, M. R. (2016). Açık ve uzaktan öğrenmede etkileşimli video kullanımı. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi(AUAd)*, 2(4), 104-126.

- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yüksel, G. N. (2021). *Van ilindeki orta öğretim öğrencilerinin açık liseye geçiş nedenleri*. (Yüksek lisans tezi). Trabzon Üniversitesi/Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.

Yazarlar Hakkında

Ertuğ CAN

Doç. Dr. Ertuğ CAN, lisans öğrenimlerini Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme Bölümü ile Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü “Eğitim Programları ve Öğretim” programında tamamlamıştır. Yüksek lisans ve Doktora öğrenimlerini ise Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsüne bağlı “Eğitim Yönetimi ve Denetimi” programında tamamlamıştır. Lisansüstü tez çalışmalarını, Açık ve Uzaktan Eğitim üzerine gerçekleştirmiştir. Çalışma alanları arasında, açık ve uzaktan eğitimde akreditasyon, açık ve uzaktan eğitimin sorunları, açıköğretimde ölçme ve değerlendirme, öğretmen yetiştirme, eğitim yönetimi, eğitim politikaları, eğitimde kalite gibi konular yer almaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı’nda 14 yıl öğretmenlik yapmış olup, 2013 yılından beri Kırklareli Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalında öğretim üyesi olarak, Ana Bilim Dalı Başkanlığı ve Bölüm Başkanlığı görevlerini yürütmektedir.

Posta adresi: Kırklareli Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Kayalı Kampüsü KIRKLARELİ

Tel (İş): 0 288 246 17 34

Tel (Cep): 0 532 691 23 76

Eposta: ertugcan@gmail.com

Alper SAKALLI

Alper SAKALLI, lisans öğrenimini Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde 2013 yılında tamamladı. Ardından Trakya Üniversitesi, Eğitim Fakültesinde Pedagojik Formasyon Sertifika Programını 2014 yılında tamamladı. 2021 yılında Kırklareli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Yönetimi Bilim Dalında tezli yüksek lisans eğitimine başlamış olup yüksek lisans eğitimi halen devam etmektedir. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olarak Kırklareli Anadolu Lisesinde Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni olarak görevine devam etmektedir.

Posta adresi: Kırklareli Anadolu Lisesi KIRKLARELİ

Tel (İş): 0 288 214 29 01

Tel (Cep): 0 543 388 54 96

Eposta: alpersakalli@hotmail.com